

Agència
per a la Qualitat
del Sistema Universitari
de Catalunya

PONÈNCIES DEL TALLER:

L'AVALUACIÓ DE LA RECERCA EN HUMANITATS I CIÈNCIES SOCIALS

Universitat de Barcelona, 28 i 29 de gener de 2010

SUMARI

Ponències

L'AVALUACIÓ DEL CONEIXEMENT HUMANÍSTIC I SOCIAL, Joan Manuel del Pozo Álvarez,
Universitat de Girona.....**pàgina 3**

THE ROLE AND ASSESMENT OF HUMANITIES, Juergen Barkhoff, Trinity College of
Dublin.....**pàgina 19**

RESULTAT DE L'ESTUDI SOBRE EL PERFIL DE MÈRITS PER A L'ACREDITACIÓ DE
PROFESSORAT LECTOR I AGREGAT, Esteve Arboix Codina, AQU Catalunya.....**pàgina 55**

GRUPS DE RECERCA DE CATALUNYA D'HUMANITATS I CIÈNCIES SOCIALS: PROCÉS
DE RECONeixEMENT I ESTAT ACTUAL, Victòria Miquel Martí, AGAUR.....**pàgina 83**

Agència
per a la Qualitat
del Sistema Universitari
de Catalunya

L'AVALUACIÓ DEL CONEIXEMENT HUMANÍSTIC I SOCIAL

Joan Manuel del Pozo Álvarez

Universitat de Girona

L'AVALUACIÓ DEL CONEIXEMENT HUMANÍSTIC I SOCIAL

1. **Plantejament general**
2. **Crisi de l'universalisme científic i de la seva seguretat epistemològica?**
3. **Valoració del coneixement humanístic i social**
4. **Alguns principis o criteris per a l'avaluació de la recerca humanística i social**

1. Plantejament general

L'objectiu d'aquesta ponència és emmarcar el procés de reflexió d'aquestes Jornades de l' AQU sobre els procediments d'avaluació de la recerca en l'àmbit dels coneixements humanístics i socials. A la funció de marc no li escau presentar un catàleg de criteris d'avaluació o barems de mesura que poguessin considerar-se plausibles per a obtenir un consens sobre l'avaluació de la recerca humanística i social, funció que en tot cas s'ha de considerar derivada o cloenda del conjunt de treballs i debats que aquí s'han de produir. Com a ponència marc, l'objectiu buscat és el de proporcionar bases de reflexió a partir de les quals es pugui legitimar, a través de totes les altres aportacions, alguna mena de conclusions que o bé estableixin o bé deixin apuntades línies i principis que en el seu moment puguin ajudar a afinar els processos amb els quals sigui avaluada aquella recerca.

El corpus d'aquesta ponència se centrarà, doncs, en dues reflexions: la primera, destinada a fer-se càrrec del context en què es produeix la nostra anàlisi, per comprendre millor el procés en el qual ens trobem com a responsables de la producció i transmissió de l'anomenat coneixement humanístic i social: proposo com a epígraf d'aquesta part la següent interrogació: "Crisi de l'universalisme científic i de la seva seguretat epistemològica?". La interrogació no és només retòrica, sinó que apunta sincerament al reconeixement d'un panorama de confusió real sobre el paper d'una suposada *ciència universal* que, arrencant del segle XVIII però especialment des del segle XIX, va actuar com a paradigma legitimador de l'hegemonia intel·lectual i política de l'anomenada societat occidental. Ho faré amb l'ús de la terminologia i en diàleg amb moltes de les idees del sociòleg i historiador Immanuel Wallerstein, de la universitat de Yale, autor d'un petit assaig de gran interès –també per a altres perspectives, a més de la nostra- publicat el 2006, traduït a València el 2008 amb el títol "L'universalisme europeu –La retòrica del poder"¹. La segona part del corpus central, òbviament articulada amb aquesta primera, és una reflexió sobre les

característiques que donen valor al coneixement humanisticosocial, valor que encara s'ha de guanyar el reconeixement de la majoria de ciutadans, i la presento sota aquest epígraf: "Valoració del coneixement humanístic i social". Precisament amb la idea de "valoració" pretenc fer el pas, perquè són sinònims de gran proximitat, al concepte que centra aquestes Jornades, que no és altre que el d'"avaluació": per suposat, els dos conceptes són sinònims, però els usos d'aquests conceptes són ben diferents; anticipo que per 'valoració' entendré el reconeixement de l'interès i l'acceptació social del treball investigador humanístic i social –o la seva mancança- i per 'avaluació', naturalment, entendrem el que pertoca: ponderació tècnica de la major o menor qualitat dels nostres treballs de recerca als efectes legals, administratius i econòmics que corresponguin. La darrera part de la ponència farà la transició entre els dos conceptes, 'valoració' i 'avaluació', amb l'intent d'oferir, tal com diu literalment l'epígraf que hi poso, "Alguns principis o criteris per a l'avaluació de la recerca humanística i social".

La meva aspiració és que el conjunt de les tres parts que ara comencen serveixi com a punt de referència per al debat i, en el millor dels casos, com a fonamentació d'algunes de les línies acceptables i àmpliament consensuables dels procediments d'avaluació de la recerca feta en els nostres àmbits de coneixement.

2. Crisi de l'universalisme científic i de la seva seguretat epistemològica?

Wallerstein situa encertadament l'inici de l'escissió del coneixement humà –el que després s'ha convertit, principalment, en el tòpic de '*la separació de les dues cultures*' – Snow, Cambridge, 1959-, la humanisticosocial i la científicotècnica- en el segle XIX, quan el que en diem 'ciència natural' consolida els seus mètodes empírics i comença a obtenir resultats d'aplicabilitat tècnica cada cop més espectaculars. Això els dona suport i prestigi social i, de rebot, reconeixement i progressiva assignació de recursos per part dels governs, que hi veuen grans potencialitats de tota mena. Diu Wallerstein²: "Quin era el debat epistemològic subjacent a aquesta separació? (...) Els científics mantenien que només per mitjà de dels seus mètodes –la recerca empírica basada en hipòtesis verificables i/o que hi conduïa- es podia arribar a la 'veritat' (una veritat universal). Els estudiosos del camp de les humanitats impugnaven amb força aquesta pretensió. Aquests insistien en el paper de la penetració o intuïció analítica, de la sensibilitat

hermenèutica o de l'empatia del *Verstehen* (entendre, comprendre) com a camí cap a la veritat. Els humanistes al·legaven que el seu tipus de veritat era més pregon i tan universal com la que subjau a les generalitzacions dels científics, que tot sovint veien com a precipitades. Però el que és més important, els estudiosos de les humanitats donaven molta importància al paper central dels valors, del bé i de la bellesa en la recerca del coneixement, mentre que els científics afirmaven que la ciència era neutra respecte dels valors, i que dels valors mai no se'n podia dir que fossin vertaders o falsos. Per consegüent, deien, els valors se situaven fora del camp de preocupacions de la ciència". La justificació formal i visible, la discussió sobre la major o menor validesa dels respectius mètodes, en realitat amagava una disputa de fons molt rellevant: l'objecte propi i últim dels respectius coneixements; en el cas de la ciència natural, la determinació de regularitats en forma de lleis de la naturalesa, que constituïa la determinació de la *veritat*; en el cas dels coneixements humanisticosocials, l'establiment del que és bo i bell, del que té *valor* per a la vida. Es produïa un trencament d'un antic principi filosòfic segons el qual *unum, verum et bonum –et pulchrum- convertuntur*: és a dir, l'ésser i les seves propietats transcendents són intercanviables: la unitat, la veritat, la bondat i la bellesa; i la primera era la unitat, que era tant de valor ontològic -l'ésser és u- com epistemològic -el coneixement de l'ésser, lògicament, també és u-. Un principi d'abast ontològic i epistemològic molt respectable –dogmatismes i escolasticismes a part- es deixava de banda i es *naturalitzava* i *normalitzava*, sobretot per via de facto, una divisió radical entre veritat (científiconatural) i valor (humanisticosocial). El procés, a partir d'aquí, ha estat una baixada imparabile i accelerada pel pendent de la divisió i subdivisió a l'infinit d'autoconstituïdes àrees de coneixement, cadascuna de les quals tendeix a l'autarquia existencial amb la corresponent, sovint més suposada que real, autosuficiència epistemològica.

No es tracta de discutir la possibilitat que el coneixement evolucioni autònomament, fins i tot cap a la fragmentació, però justament si es posa en valor la seva capacitat evolutiva i transformadora, s'ha de prendre nota de les darreres –per ara- de les seves transformacions; la penúltima, podríem dir, la de les anomenades *ciències socials* que, posades en una mena de mig camí equidistant de les velles humanitats i de les més modernes ciències empíriques, s'esperava que optessin per un o altre dels paradigmes epistemològics. Doncs, bé, a grans trets pot afirmar-se que, sense clamoroses unanimitats, l'economia, la ciència política i la sociologia van inclinar-se cap al terreny

empíric, mentre que la història, l'antropologia i les ciències jurídiques s'apropaven més clarament al model humanístic. Wallerstein mateix constata³, però, que amb tot i això, les fronteres, a partir de la segona meitat del XX, es van anar fent progressivament més borroses. L'última fase evolutiva és, des del 1968, la crisi institucional de les estructures del coneixement modern paral·lela a la crisi estructural del *sistema-món* -en la seva terminologia- que porta al fort qüestionament de la divisió entre les dues cultures tant des de dins de les ciències naturals com des de les humanitats⁴. Com a expressió complementària d'aquest qüestionament, les mateixes ciències socials s'esmicolen i fragmenten i incrementen el panorama general de dubtes i perplexitats.

La institució universitària, per la seva banda, creix intensament en la segona meitat del XX per acollir la gran eclosió de demanda social de formació i coneixement i, alhora, de multiplicació interna d'oferta d'estudis nous i de possibilitats de recerca; però, com a conseqüència de la creixent insuficiència financera pel progressiu encariment dels serveis, necessita entrar en una certa lògica de mercat, i de creació i explotació de patents i fórmules vàries d'explotació del valor econòmic que pot crear, que tendeix a externalitzar la producció i explotació del nou coneixement. El coneixement tendeix a mesurar-se per la seva capacitat de produir riquesa, la qual cosa li permet també obtenir-ne de nova, però sens dubte li fa perdre autonomia; al mateix temps, altres instàncies, empresarials o institucionals, generen cada cop més recerca, amb la qual cosa la universitat va deixant de ser el que semblava que havia de ser sempre, la font gairebé única de producció de coneixement. Cal fer esment de la universitat perquè és quasi exclusivament en ella on encara es conserva l'activitat de recerca i ensenyament humanístic i social; són les àrees on la 'mercantilització' de la producció de coneixement és menys fàcil i menys intensiva, si fem excepció d'una branca de producció entre literària i artística, que és la dels mitjans de comunicació, que té vida pròpia i un poder creixent completament al marge de les institucions acadèmiques. No ens desvia, però, del fil principal de l'anàlisi.

Justament dèiem que l'"última" fase de l'evolució del coneixement apareix cada cop més fortament lligada a una crisi que inclou, curiosament, un cert qüestionament de la cèlebre 'divisió entre les dues cultures'. A l'àmbit científiconatural els estudis sobre la complexitat i a l'àmbit humanísticosocial el que Wallerstein en diu 'estudis culturals' conviden a revisar la suposada suficiència epistemològica autònoma de cada un dels dos mons.

En l'àmbit científiconatural els estudis sobre la complexitat apunten cap a un refús del determinisme linial que prevalia des de Newton fins a Einstein⁵; la física quàntica seria l'expressió més clara de la superació de la simplicitat causalista i linial. En l'àmbit humanisticosocial els anomenats 'estudis culturals' tendiran a desestabilitzar una vella inèrcia cap als cànons universals de bellesa i de normes eticojurídiques sobre el bé; l'eurocentrisme dels valors humanistes es reconeix cada cop més com una forma intolerable d'universalització impositiva d'un sistema de valors –d'home blanc, occidental i de grups ètnics dominants- que evidentment era i és tan legítim com havia d'haver estat entès i sobretot ha de ser entès com a particular.

A més, tant els estudis sobre la complexitat com els estudis culturals arribaven a la conclusió que la distinció epistemològica entre les dues cultures no té sentit, intel·lectualment parlant, i que va en detriment de la recerca del coneixement útil⁶, que no és altre que el que serveix unitàriament la realitat humana i natural única. Edgar Morin, entre molts altres, fa temps que clama pel restabliment d'estructures articuladores i reunificadores de la diversitat fragmentada dels coneixements, que només serveix a la fragmentació de l'autocomprensió i, per tant, a la total incomprensió dels fenòmens, no només humans i socials, sinó fins i tot naturals; sobretot des que coneixem que la física més avançada ha assumit definitivament el principi de la modificació de l'observació i l'experimentació naturals per la influència indefugible de l'observador, que no és altre que l'ésser humà. Morin sosté raonablement que "les disciplines són plenament justificades intel·lectualment a canvi que assegurin un camp de visió que reconegui i concebi l'existència de vincles i solidaritats"⁷: o és que algú pot defensar que una àrea de coneixement especialitzada –sigui de l'àmbit que sigui- pot tenir sentit per ella sola? Que la selecció d'un fragment de realitat és alguna cosa més que una estratègia funcional que només es justifica si s'acaba negant per superació, és a dir, reconeixent que, en tant que fragment d'una totalitat, només té sentit referida a -i integrada en- la totalitat? És a dir, vinculada, lligada, articulada, finalment unificada.

En la línia de reconèixer la immensitat del repte sobre la naturalesa del coneixement humà, avui imitat amb gran eficàcia per les màquines d'intel·ligència artificial cada cop més potent, és bo de recordar l'anècdota, reportada per George Steiner, arran d'una jugada d'escacs⁸: "Fa uns mesos, l'ordinador Deep Blue guanya contra el campió mundial d'escacs Kasparov. (...) Sembla que en les anotacions de Kasparov sobre aquesta partida hi ha un moment realment extraordinari: la màquina espera dos minuts a fer un moviment, més o menys com uns cent-mil anys a l'escala del cervell electrònic! I

fa una jugada mai no vista abans, mai entesa, que és la que li dóna la victòria. I Kasparov apunta: 'Vaig entendre que no calculava: pensava!' És aterridor. Li ho explico a un dels meus col·legues de Cambridge i aquest em replica: 'Qui t'ha dit que el pensament no és un càlcul?' I si tingués raó? Encara més aterridor!". Sense voler sobrevalorar l'anècdota, la reflexió que conté és interessant pel que apunta: la frontera entre processos neurològics regits per la determinació o processos neurocognitius indeterminats o oberts –lliures, en terminologia forta- és una frontera cada cop més imprecisa. I té plantejaments i reptes interessants a tres bandes: o tots els processos són determinats, però no els dominem, i la llibertat és una vana il·lusió (tot és càlcul, no hi ha pensament); o tots els processos són lliures, però ens agrada trobar regularitats estadístiques que convertim precipitadament però erròniament en lleis fixes (tot és pensament i realitat física oberta, no hi ha determinacions físicomatemàtiques insuperables); o existeix el doble principi, que sembla el més habitualment assumit, de determinació i de llibertat, però cal reconèixer que la imbricació és molt creixent i forta o que la diferenciació no és clara. En tots tres casos el repte humanisticosocial és gran, almenys fins que un sistema perfecte i tancat –que, d'altra banda, ens sembla netament indesitjable- no ens resolgui inequívocament bé les grans qüestions de la vida: les que afecten a l'educació d'éssers que ens creiem lliures –i, per tant, educables de diferents maneres-, a la responsabilitat del viure, a l'exercici dels drets i fins i tot a les possibles conseqüències penals –i la legitimitat de les penes mateixes- de les nostres accions, perquè si ho hi ha llibertat no hi ha responsabilitat i si no hi ha responsabilitat no hi ha culpa; i, finalment, si no hi ha culpa, no hi ha pena o càstig legítim.

Aquestes darreres consideracions ens tornen a situar amb més força davant d'aquella darrera fase de l'evolució de tot el coneixement científic: l'extrema complexitat i indeterminació, reconeguda des del sector científic positiu o natural, i el repte dels canons estables i suposadament universals de valors, quan la mateixa capacitat de pensar-los i la llibertat de practicar-los semblen més radicalment qüestionables.

Dèiem que en la recerca del coneixement realment útil –no només utilitari- per a la vida dels humans, tant en la línia científiconatural com en la humanisticosocial apareix la necessitat d'una transversalitat epistemològica i una metodologia compartida en la producció i difusió del saber de totes classes que incorporin factors característics de les ciències socials –a desgrat, fins i tot, de la seva pròpia desorientació i fragmentació- com la contextualització, el reconeixement de la pluralitat d'identitats, el respecte i adaptació a les mentalitats i, finalment, la valoració dels vectors de poder. D'això en

diu Wallerstein la "socialcientifització"⁹ de tot el coneixement. Seria erroni interpretar que es pretén un 'reducció' de la ciència natural a la ciència social; com ha estat un error interpretar que la ciència social podia ser reduïda a ciència natural. En aquest esforç de transversalització epistemològica, el corrent d'intercanvi pot ser de gran riquesa: justament des de la pràctica de la desitjable *socialcientifització* del món científiconatural es pot produir un corrent d'influència inversa igualment desitjable per al saber humanisticosocial, per exemple el del gran rigor metodològic propi dels processos investigadors científiconaturals –no només una ridícula imitació superficial de terminologies i formes de presentació, que és el que sovint ha passat quan s'ha volgut sortir de les vies metodològiques pròpies, normalment ben aplicades-.

Wallerstein considera que l'universalisme científic ja no és inqüestionable; que ha estat l'últim, el més modern dels universalismes de matriu europea, i que com a tal ha servit com a legitimador del poder en l'època contemporània, però que, com hem vist, ha estat desbordat des de dins mateix, tant de la ciència natural com de les humanitats i les ciències socials, tot fent entrar en crisi les estructures profundes de la producció i difusió del coneixement. En paraules seves¹⁰, "les estructures del coneixement han entrat en un període d'anarquia i de bifurcació, de la mateixa manera que el modern sistema-món en el seu conjunt. El desenllaç d'aquesta crisi i bifurcació és igualment indeterminat. Crec que l'evolució de les estructures del coneixement és simplement una part –i una part significativa- de l'evolució del modern sistema-món. La crisi estructural de l'un és la crisi estructural de l'altre. La batalla pel futur es lliurarà en tots dos fronts".

Una part, sens dubte mínima si es contempla a escala global, de la batalla es reflecteix directament en els sistemes d'avaluació de la recerca. Pateixen almenys de dos problemes: pretenen tenir una certesa i una seguretat que ja han perdut els fonaments epistemològics mateixos dels respectius àmbits de coneixement i pretenen una uniformitat que ja fa temps que han perdut els sistemes mateixos de coneixement.

3. Valoració del coneixement humanístic i social

Una condició prèvia, òbviament no formal, per a la legitimació de l'avaluació acadèmica de la recerca humanisticosocial és precisament la seva prèvia valoració social: encara que 'valoració' i 'avaluació' són termes sinònims, perquè tots dos

signifiquen essencialment 'apreciació de valor', l'ús real de l'un i de l'altre queda fortament marcat per la connotació intel·lectual, ètica i social en el cas de 'valoració' i per la connotació més quantitativa, administrativa i econòmica en el cas d'avaluació'. I ja fa temps que sabem que l'ús del llenguatge és més important que el llenguatge mateix, perquè és el llenguatge dins de la vida, no dins dels diccionaris (tan respectables, útils i fins i tot apassionants, per altra banda).

Doncs, bé, cal posar en valor l'extraordinària eficàcia –de la qual hem de gaudir i ens hem d'alegrar sense reserves- que ha demostrat la ciència natural en l'obtenció de derivacions tècniques i d'aplicacions útils a mil aspectes de la vida de la gent: això ha carregat de legitimació l'impuls de la seva recerca i l'avaluació dels resultats i les transferències de coneixement que aquella recerca fa constantment per a la millora de la producció econòmica, de la salut i del benestar material de tots nosaltres.

No s'esdevè el mateix amb el coneixement –que en podem i n'hem de dir científic- de naturalesa humanisticosocial, del qual no només no s'aprecien aplicacions gaire útils a la productivitat i el benestar de la gent, sinó que sovint es considera un saber purament ornamental, prestigiats només per antigues connotacions elitistes i probablement malgastador de recursos. La seva valoració social és força més baixa, parlant en termes molt generals, que la valoració social de l'interès de la ciència natural i la tècnica.

Cal, doncs, reflexionar sobre com el coneixement humanisticosocial mereix ser valorat; un problema que segur que ens quedarà pendent és com es difon i es fa arribar a la societat aquesta valoració que, en els propis espais acadèmics, no necessita especial defensa. Però és com a mínim un punt de partida l'esforç de formular les bases de la seva valoració, que és el que intentem fer tot seguit.

Una consideració prèvia és que cal assumir els inconvenients de la inevitable simplificació que suposa un únic concepte, el de coneixement 'humanisticosocial' o de les 'ciències humanes'; els terrenys de les humanitats i les ciències socials són, en alguns casos, notablement diferents, però també és cert que, per sota de les diferències, existeix un tronc comú molt fort en metodologies, llenguatges i plantejaments –centrats en el fenomen humà i social, que és únic, marcat singularment perquè té com a referent principal la llibertat amb què aquest fenomen es desplega-; podríem dir, sense afany d'establir cap gran tesi, però si una delimitació ben neta, que mentre el coneixement científiconatural –amb reserva de les evolucions més recents al·ludides anteriorment- es regeix per la cerca de les determinacions que configuraran les dites lleis de la

naturalesa, el coneixement humanisticosocial es regeix per la comprensió de la naturalesa indeterminada –o poc determinada-, és a dir, lliure, tant de l'individu com de la societat humana i la seva evolució. En un costat, doncs, la naturalesa física i les seves determinacions; en l'altre, la naturalesa humana i la seva indeterminació. Quins són els resultats de la tasca de recerca científica –és a dir, metodològica i crítica- a banda i banda? La descoberta de regularitats naturals en un costat, la comprensió de la complexa obertura i sentits plurals de l'existència individual i social de l'altre. Conseqüències previsibles per a l'avaluació: distància enorme entre les qualitats d'un i altre producte i, per tant, necessària distància entre els procediments per a l'apreciació –reconeixement de valor- de l'un i de l'altre.

Quin és el valor socialment destacable del coneixement humanisticosocial? Justament, com avançàvem, l'*autocomprensió* com a èssers humans en la nostra dimensió constitutiva, lliure: és a dir, la comprensió del llenguatge i la producció literària, del pensament i la producció filosòfica, de la sensibilitat i l'art, dels canvis en el temps i la història, de l'ús de l'espai i la geografia, del consens normatiu i el dret, de l'organització complexa i variable del moviment econòmic i les articulacions socials. Òbviament, algú pot dubtar del valor d'aquesta *comprensió*, que és un grau superior de la pura explicació descriptiva perquè apunta a la captació de sentit; són les persones que es pregunten per què les coses han de tenir sentit, és a dir, que també els preocupa –què és, si no, el seu 'per què'- el sentit de les coses, però no ho saben, o estan distretes amb el comandament a distància de mil i un aparells.

L'escriptor brasiler Mario Quintana va establir sentenciosament: "Els fets són un aspecte secundari de la realitat". L'agosarament és notable, però és una lliçó condensada de bona metafísica. Què constitueix la realitat és una pregunta –humanística- de gran fondària i especial interès –molt 'realista', a més-. Una resposta de molt poca fondària –i poc realista- és que la realitat la constitueixen els fets, tot i que probablement seria majoritàriament signada, i sobretot signada sense pensar gaire; perquè si es pensa una mica, resulta que la vida humana es desplega sobretot gràcies a les projeccions simbòliques i interpretatives que fem dels fets; o, dit d'una altra manera, els fets humans –si hem de donar relleu als fets- són fets lingüístics, simbòlics, estètics, eticopolítics, que intenten ordenar i encaixar el conjunt de sensacions subjectives o emocionals i el conjunt no menys magmàtic de 'fets' materials o externs en una xarxa de comprensió o de sentit que ens els faci assimilables per viure.

El coneixement humanisticosocial és precisament el que intenta construir les xarxes simbòliques i hermenèutiques per a aquella comprensió. Aquest coneixement es mou principalment en el territori intangible però imprescindible dels símbols, les paraules, les idees, els valors, les normes convencionals o l'habilitat i la potència hermenèutica i constitueix el que alguns n'han dit un veritable *soft power*, un poder lleuger, que no pesa materialment, però que influeix decisivament en la vida individual i col·lectiva.

Escoltem algunes opinions ben recents, i no pas d'humanistes de vella escola – dignes humanistes, d'altra banda–, sinó ben contemporanis i compromesos amb els conflictes de l'època. Un autor gens suspecte d'especulativisme simbolista de cap mena, ocupat sobretot en temes durs d'economia i societat contemporània, Timothy Garton Ash, que es defineix a si mateix com a 'historiador del present', deia en un article¹¹ de premsa: "Una tercera presa de consciència fonamental és la que hem de fer en revisar les pautes per les quals ens regulem. Quant diner de més necessitem? Quantes coses més necessitem? És el mateix tenir-ne prou que tenir-ne massa? (...) Podem passar amb menys? Què és veritablement important per a vostè? Què contribueix més a la seva felicitat personal?". Els mots clau són tres: 'presa de consciència' –o comprensió d'un sentit–, 'revisar les pautes per les quals ens regulem' –interpretació de la millor norma possible– i 'felicitat personal' –l'objectiu últim del viure humà, segons la primera ratlla de la vella *Ètica* aristotèlica–: és a dir, problemes de coneixement humanístic que es plantegen sobretot, com diu dramàticament el títol del seu article, quan el món està destrossat.

Diu Christian Salmon¹², un escriptor molt atent als actuals mitjans de comunicació: "El ressorgiment dels mites en la nostra societat contemporània es confirma molt especialment en períodes d'inseguretat mundialitzada que estimula la nostra recerca de la veritat, de sentit per a la vida, tant de màgia com de misteri". Ho diu en una obra que, en el títol, inclou l'expressió terrible –adoptada de les tecnologies informàtiques– "*formater les esprits*": la seva tesi és que la construcció, òbviament simbòlica, de mites i narracions és una poderosa màquina de, ni més ni menys, 'formatejar els esperits', és a dir, construir-ne els marcs d'intel·ligibilitat, i a través d'això determinar-los, controlar-los. I en el text citat destaquem com és precisament en èpoques com la nostra, de forta inseguretat en tots els ordres, quan més 'els esperits' necessiten 'la recerca de veritat i de sentit per a la vida, tant com de màgia i misteri': és a dir, o bé ens 'formategen l'esperit' la recerca de veritat i sentit o la de màgia i misteri. És en part el que es dedueix de la contesta que el sociòleg Zygmunt Bauman, que ens ha descobert la *liquidesa* de la

condició de la nostra civilització, feia en una entrevista¹³: "El que fa aquesta aspiració de saber –el futur- més acuitant és que la inestabilitat atterradora de tots i cada un dels aspectes de la nostra vida quotidiana coincideix amb el declivi de la confiança en les autoritats. La llista de promeses incomplertes i expectatives frustrades és cada dia més llarga, i de sota les runes de la decepció pocs polítics n'emergeixen il·lesos i sense taca. Però els científics tampoc no es defineixen gaire millor, i quan es produeix una descoberta tots tendim a preguntar qui és que finança aquella recerca, qui hi ha al darrere. Tenint en compte el baix nivell de les idees que els experts generen, no és estrany que la gent miri cap a altres fonts de saber que no han tingut la sort de provar i de sortir-ne decebut, és a dir, cap a gurus i altres autoproclamats profetes, cap a predicadors de *coneixement alternatiu*... I em temo que si la gent fa això caurà també en una frustració molt gran". El savi analista ens assenyala alguns punts que connecten fortament amb el que estem dient: primer, remarca un vell apotegma filosòfic i humanístic, 'per naturalesa tots aspirem a saber', en relació amb el qual tot seguit constata la decepció contemporània tant de les autoritats polítiques –cap novetat- com de les científiques, la qual cosa ens interpel·la directament, no tant pel perill que cap laboratori compri amb sumes astronòmiques un humanista que li justifiqui un medicament banal com perquè el coneixement humanisticosocial de qualitat –critica el 'baix nivell de les idees que els experts generen'- és el que més singularment, més específicament, més competentment pot aparèixer –en el context de decepció- per evitar la deriva de la gent cap a la temptació del 'coneixement alternatiu' –o, com deia Salmon, la màgia i el misteri-.

Els falsos formatejats, els coneixements alternatius vagament esotèrics, la màgia, al capdavall la *manipulabilitat* de les persones i les societats només són corregibles per l'aportació intensiva de coneixement humanisticosocial, és a dir, de pensament crític; les característiques bàsiques del qual són: la formació de criteris més que l'acumulació informativa, la capacitat autocorrectiva i modèstia epistemològica i un elevat sentit tant del context com dels processos evolutius de totes les realitats.

Aquest coneixement humanisticosocial, les 'ciències humanes' si es vol –perquè com a coneixement metòdic, autocrític i contrastat són *ciència* de la millor-, pot i ha d'aportar a la societat alguns elements essencials per a la vida individual i col·lectiva: en primer lloc, *sentit de la llibertat, anàlisi de les seves condicions, límits i possibilitats*, perquè justament busca comprendre el fenomen humà, essencialment lliure: estudiar l'home, doncs, és estudiar precisament la seva condició d'ésser lliure; en segon lloc,

claus de sentit i d'interpretació: s'ha definit la nostra època com l'època de les majors complexitats i, per tant, la de més necessitat de sentit i de capacitat hermenèutica per no perdre'ns-hi i per gestionar-les degudament; en tercer lloc, la *dotació de sentit crític i autocrític*, com a derivació de l'anterior, que ens situa justament al costat de les altres ciències –mai en confrontació, perquè tot el saber científic, al final, és un únic saber i ja comença a ser hora de superar l'aberració de les 'dues cultures'; i, finalment, la *consciència de la construcció necessàriament històrica de l'ésser i la societat, ciència inclosa*: Ken Bain, en un estudi sobre professors universitaris¹⁴, constatava que els millors professors de totes les àrees de coneixement compartien almenys una característica: la transmissió permanent del sentit històric de la constitució dels coneixements que impartien. Una de les deficiències més greus del 'formatejat' dels esperits contemporanis és el presentisme o fins i tot l'instantaneisme amb què tendim a percebre els fets, tot associant la noció de passat a la noció de *caducat*, quan, com deia Javier Cercas fa pocs dies al seu article d'un dominical de diari¹⁵, "el passat és el present o la matèria de la qual és fet el present"; això ens hauria de portar a canviar la denominació de la periodificació del temps i substituir les dues nocions de passat i de present –el qual es presenta gairebé com a enemic i exclouent del passat– per l'única de 'present continu', de manera que s'entengui que en realitat el que sembla 'passat' *està passant* i és tan nostre i actual com la respiració que ara mateix estem fent. O que ja és hora de valorar que Plató, Galileu o Marx són estrictament contemporanis nostres, del nostre 'present continu', perquè el nostre present és fet, entre altres, de les seves aportacions.

Aquesta és la valoració que fa la societat de les ciències humanes? Lamentablement, almenys de manera generalitzada, no. Aquesta és la valoració que hauríem de ser capaços de guanyar-nos, perquè sabem que és vàlida, perquè som capaços de justificar-la acadèmicament, però som també capaços de percebre, justament per sentit històric i de context, el 'fora de joc' en què ens ha situat una evolució de la societat, de l'economia, dels mitjans de comunicació i finalment de les pròpies estructures acadèmiques que fan que, menystinguda la nostra valoració, tinguem fins i tot dificultats a l'hora de fer la nostra pròpia avaluació.

4. Alguns principis o criteris per a l'avaluació de la recerca humanística i social

'Valorar' i 'avaluar' són sinònims de notable proximitat, dèiem; i hauríem de mirar, com a principi, que la valoració que ens sembla que mereix el coneixement humanisticosocial no es vegi contradita frontalment per la seva submissió a una avaluació on les seves característiques no només no siguin ben ponderades, sinó que siguin fins i tot ignorades. En cap cas no es tracta de resistir-se ni tan sols de posar en dubte la conveniència de l'avaluació, el respecte a les exigències del servei públic al qual ens devem, la seva justícia i fins i tot necessitat sistèmica. Sí que es tracta, en canvi, de reflexionar i generar processos de diàleg i obtenció de procediments al més consensuats possible perquè l'avaluació no es degradi en un procés dogmàtic o ideologista –que emmascari falsament la realitat- ni en un reduccionisme quantitativista que estigui en neta contradicció amb la naturalesa dels coneixements avaluats.

No era objectiu –i de cap manera seria recomanable inventar-se'l en aquests moments finals- entrar en l'anàlisi detallada de les modalitats i mesures avaluadores possibles; com a mínim, però, sembla que podríem apuntar principis o criteris mínims i genèrics que emmarquessin de manera més concreta el debat sobre els procediments d'avaluació de la recerca humanisticosocial.

Pretenen ser coherents i derivats del fil de l'exposició. Els raonaments, doncs, es donen per fets i em limito a fer uns mínims enunciats simples.

L'avaluació de la recerca humanísticosocial no és reductible a altres respectables i respectades formes d'avaluació de recerca; la seva singularitat, fins i tot, ha de permetre una varietat interna notable.

Els criteris de mesura quantitativa i mecànica haurien de ser sempre subordinats a criteris qualitatius i de ponderació argumentada.

La valoració de les aportacions individuals ha de ser especialment rellevant, atès que les pràctiques de recerca són essencialment individuals per la naturalesa dels coneixements: reflexius, analítics, crítics i, sovint, fins i tot creatius.

La recerca –i eventualment la transferència- feta en publicacions no homologades internacionalment, sobretot si és vinculada a aspectes territorials o a singularitats culturals determinades, mereix una ponderació del seu contingut que pugui arribar a la màxima puntuació.

Les persones responsables de l'avaluació necessiten tenir un grau elevat de coneixement intrínsec o especialista de les matèries que avaluen, perquè s'espera d'elles que valorin qualitats, més que comptin quantitats, dels treballs presentats a avaluació.

La necessitat d'entrar en una certa lògica de mercat a la qual hem fet referència no obliga a sotmetre la valoració del coneixement produït –ni tan sols el que té relació més directa amb els moviments del mercat- a criteris mercantils ni a procediments de mesura mecanicista. Una cosa és defensar i practicar la transferència de coneixements del món investigador al món productiu i una altra de ben diferent donar el màxim valor a aquesta acció de transferència que, en rigor, és una simple derivada de la recerca bàsica o no orientada, fonamental tant en l'àmbit científiconatural com, no cal dir-ho, en l'humanisticosocial. Un elemental sentit de l'autonomia de la producció de coneixement –de qualsevol classe- ens ha de fer reclamar la ponderació del seu valor situada a una gran distància del seu rendiment productiu; altrament, estaríem postulant el predomini del mercat sobre la ciència, la qual cosa, evidentment, té molt d'ideològic i res de científic. Conservo uns apunts d'una intervenció del professor Joan Subirats en unes jornades de política universitària de fa uns anys en què argumentava que l'increment de la intervenció de criteris de 'mercat segons indicadors' dona com a resultat, com va passar al Regne Unit durant els governs *tories*, la pèrdua del paper del professorat universitari substituït pel de *treballador de resultats* sense identificació institucional universitària. Tinguem-ho present.

Hem apreciat també, amb Wallerstein, una darrera fase evolutiva de tots els coneixements cap a un cert –i també confús- retrobament d'una certa unitat després de la tendència a la superació del causalisme linialista en la ciència natural i dels canons suposadament universals en el món humanístic. Aquesta constatació, que podria llegir-se simplificadament com una homogeneïtzació, ha de ser llegida en canvi, al meu parer, com una constatació del 'pluralisme' inherent a la producció de coneixement en el món contemporani: en efecte, en la mesura que s'atenua el determinisme causalista en el món de la ciència natural, s'expressa clarament l'obertura i la diversitat dels seus coneixements, atès que precisament el determinisme causalista actuava com a dogma homogeneïtzador de tot aquell àmbit; no hi ha dubte que avui entre la nanotecnologia, la microbiologia i l'astrofísica, per esmentar tres àmbits de recerca que estan progressant enormement, s'han 'alliberat' formes de coneixement cada cop més irreductibles les unes a les altres. El mateix passa amb la destrucció dels canons de l'humanisme i la fragmentació de les ciències socials: és un cant a la pluralitat, la

diversitat i la diferència. En aquest context, és natural l'establiment de procediments avaluadors que respectin no només la gran diferència entre àmbits científiconaturals i humanísticosocials, sinó les grans diferències dintre de cada un d'aquells àmbits.

Després de remarcar que no té sentit la distinció radical epistemològica entre les 'dues cultures' –tot és ciència si hi ha mètode i esperit crític-, cal deixar ben clar que –justament en honor de l'esperit metòdic i crític, que evita sobretot la confusió- no té sentit la uniformitat avaluadora si, com hem estat observant, el valor epistemològic de fons s'expressa funcionalment en metodologies molt diverses, objectius distants, pràctiques investigadores heterogènies i canals i formes de difusió completament diferents. Un cop més en la vida humana el repte és engrescador: arribar a gaudir de la unitat de fons per camins diversos en els procediments.

Joan Manuel del Pozo, gener 2010

¹ Wallerstein, I. *L'universalisme europeu. La retòrica del poder*, Publicacions de la Universitat de València, 2008

² *op.cit.* pàgs. 89-90

³ *op.cit.* pàg. 93

⁴ *ibid.*

⁵ *op.cit.* pàg. 95

⁶ *op.cit.* pàg. 97

⁷ Morin, E. *La tête bien faite*, Paris, Éd. du Seuil, 1999

⁸ Steiner, G. *La barbarie de la ignorance*, Madrid, El Taller de Mario Muchnik, 2000, pàg. 9

⁹ Wallerstein, *op.cit.*, pàg. 99

¹⁰ *ibid.*

¹¹ Garton Ash, T. "La felicidad en un mundo hecho trizas", *El País*, 4.1.09

¹² Salmon, Ch. *Storytelling, la machine à fabriquer des histoires et à formater les esprits*, Paris, Éd. La Découverte, 2007, pàg. 41

¹³ Bauman, Z. entrevistat per Carme Vinyoles a *Presència*, núm. 1924, 9 al 15 gener 2009

¹⁴ Bain, K. *Lo que hacen los mejores profesores de universidad*, Publ. Universitat de València, 2006

¹⁵ Cercas, J. "¡Otra bendita novela sobre la guerra civil", *El País Semanal*, núm. 1737, 10.1.2010, pàg. 8

Agència
per a la Qualitat
del Sistema Universitari
de Catalunya

THE ROLE AND ASSESMENT OF HUMANITIES

Juergen Barkhoff

Trinity College of Dublin

Agència
per a la Qualitat
del Sistema Universitari
de Catalunya

THE ROLE AND ASSESMENT OF HUMANITIES

Juergen Barkhoff

Trinity College of Dublin

TRINITY COLLEGE DUBLIN
COLÁISTE NA TRÍONÓIDE, BAILE ÁTHA CLIATH

THE
UNIVERSITY
OF DUBLIN

The Role and Assessment of the Humanities

Assessment of University Teachers
in the Humanities and Social Sciences
Barcelona 28-29 January 2010

Professor Jürgen Barkhoff

Registrar, Trinity College Dublin, Ireland

Coimbra Group Task Force Culture, Arts and Humanities, Chair

Coimbra Group

- European University network since 1985
- 38 universities across Europe
- Historic, traditional universities with a strong Humanities focus
- Research intensive universities
- Outside of capital cities with strong regional focus
- Important role of heritage: *Task Force Culture, Arts and Humanities*

Mission of CAHTF

- *It is the task of the Culture, Arts and Humanities Task Force to contribute to the reflection of the changing conditions of the Arts and Humanities sector, and to advocate, in the light of present reform processes in education and research and based on experiences of the Coimbra Group Universities, the centrality of the Arts and Humanities for European universities and societies.*
- *Actions: to follow closely and contribute to European policy making in Education and Research and its impact on the Arts and Humanities sector. Special attention will be devoted to research evaluation methods and their applicability to the Arts and Humanities sector.*

1. The value of Arts and Humanities
2. A changing and challenging environment
3. Research Evaluation
4. Open Access
5. Recommendations and Open Questions

Intrinsic value?

*“[The Humanities] relate to the development of individuals as independent and creative thinkers, the promotion of active citizenship and support for ethical values. They relate to the protection and enhancement of vital tenets of our history and culture, to the search for social justice nationally and globally, to the questioning of authority, to the deepening of our understanding of ourselves and the world around us and the enrichment of our lives [...]. **The intrinsic worth of higher learning for its own sake both to the individual and to wide society is plain.**”*

Irish Minister for Education and Science
Mary Hanafin TD, October 2006

Intrinsic value...

The task of the *Culture, Arts and Humanities Task Force* is to [...] raise awareness of the central contribution of culture to processes of identity formation, the self-definition of societies, the reflection of their values and the commitment to cultural and linguistic diversity.

*Mission Statement
Culture, Arts and Humanities Task Force*

...is not enough!

Lisbon Strategy: Europe to become the
“most competitive and dynamic knowledge-based economy in the world, capable of sustainable economic growth and better jobs and greater social cohesion”

What can the Arts and Humanities contribute?

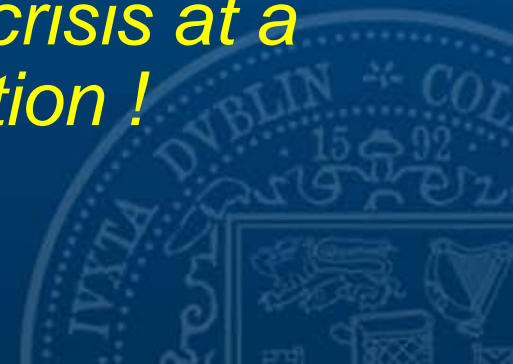

Value for money!

Focus on:

- ‘Value for money’ and accountability
- Relevance to the problems of today
- Contribution to knowledge society and Innovation
- Job creation and economic growth

Especially in the current economic crisis at a time of budget cuts in education !

Humanities graduates

Key generic and transferable skills for the knowledge society

- critical and analytical thinking
- ability to create and sustain complex argumentation
- oral and written communication skills
- informed understanding of different modes of enquiry and their methodological implications,
- problem-solving, flexibility and creativity

Key skills for a globalized world

- Cultural awareness
- Ability to 'read cultures'
- Intercultural competence
- Negotiating otherness
- Culture, tradition, and identity are powerful resources for innovation, creativity, entrepreneurship and global advantage

Employability!

2009 European Year of Creativity and Innovation

major areas of growth in economies across the globe in creative industries, such as interactive television, *on-line* educational provision, multi-platform entertainment, computer games, and web design, rely as much on the supply of graduates in the AH as they do on graduates in science, engineering, and technology

Employability!!

Economy of Culture in Europe (2006)

- Creative and Cultural Industries generated 654 billion Euros in 2003 (EU15).
- automobile Industries generated less than half (271 billion)
- ICT generated significantly less (541 billion).
- The sector grew 19.7% between 1999 and 2003.
- Average qualification in the sector higher than other sectors

“The growth of creative content and the expansion of the ICT sector are two sides of the same coin”.

But how can the impact of the Humanities in these domains be measured?

1. The value of Arts and Humanities
2. A changing and challenging environment
3. Research Evaluation
4. Open Access
5. Recommendations and Open Questions

The traditional research model

- Predominance of the single researcher
- Relative autonomy of the academic field
- Main funding from state through recurrent grant
- Organisation of research along strict disciplinary lines
- Informal peer networks
- Commitment to long-term research themes
- Monograph culture

New structural trends

New trends

- Imperative of strategic planning
- Increased competitiveness
- Diminishing core funding
- High-staff student ratio
- Pressure to rationalise
- Increasing interdisciplinarity
- Increasing internationalisation
- Increasing reliance on evaluation

Project research

- Project driven research funding
- Focus on interdisciplinary research groups
- Demand and result driven research agenda
- Relevance and commercialisation as criteria
- Growing distance between research and research steering
- Funding and evaluation cycles: new conformities and threat to continuities

1. The value of Arts and Humanities
2. A changing and challenging environment
3. **Research Evaluation**
4. Open Access
5. Recommendations and Open Questions

The case against?

- Utilitarian arguments go against the grain of the Humanities: KPIs alien to academia
- The idea that you can objectify and quantify quality and impact of Humanities research goes against its very nature
- Metrics are contentious in any discipline, but particularly in the Humanities: alien and inappropriate measurement tools (from the Sciences) are being imposed on us
- Suspicion how data might be used
- The Humanities community has only to loose by engaging with the debate

The case for!

- Tax-payers and funding agencies have a right to accountability, transparency and ‘value for money’
- In an increasingly competitive environment, all stakeholders need to know where the best and most influential work is done
- Reliable evaluation of quality and impact of research crucial for informing future strategy of individuals, institutions, agencies, communities, countries
- Research assessment influences research behaviour
- By staying out of the discussion we will leave it to others who do not understand the specifics of our work
- Participating in the debate, leading it is the best chance to control or at least influence the process
- Specific Humanities metrics might provide parity of esteem with Sciences

HERA Feasibility Study January 2008

The Evaluation and Benchmarking of Humanities Research in Europe

“Examines the feasibility of establishing a common approach to evaluating the outputs and outcomes of humanities research in Europe, including the possibility of robust benchmarks for cross-national comparison”

“At the current time, the accepted methods developed for the use of bibliometrics in evaluation of research performance in the natural sciences cannot be applied with confidence to the field of the humanities”

HERA study:

- Compares ex-post research evaluation systems: Germany, Netherlands, Finland, Poland, Australia, Belgium, Slovenia, UK
- Undertakes careful analysis of problems with bibliometrics
- Considers ‘the wider picture’ and recommends “holistic approach” with a combination of elements to measure quality and impact

Research evaluation

HERA feasibility study 2008:

Bibliometrics, citation analysis as in the Natural Sciences does not work for Arts & Humanities:

- Poor coverage of Arts & Humanities by SCI, ISI, Scopus
- Monographs not included
- Impact slower and more long-term in the Humanities, citation window substantially different
- Perverse incentives
- Seminal or radical works need time for breakthrough
- Disadvantage for Non-English disciplines / countries
- Disadvantage for disciplines with regional or national orientation
- Seminal work addresses a non-specialist audience: History
- Interdisciplinarity is hard to capture

Research evaluation HERA recommendations

- Combination (clusters) of elements for research evaluation: not only outputs, but also esteem indicators and wider social, cultural and economic impact
- Retain an element of peer-review
- Develop quantifiable KPIs:
 - Research outputs (weighted publication channels)
 - Peer-reviewed research income
 - PhD completions
- Research assessment should be ‘metrics informed’, not ‘metrics driven’
- Sensitivity towards distinctive characteristics of disciplines

Outreach

- Engagement with society additional imperative
- Local, regional and national focus
- Leadership in public debates of educational, scientific, political and cultural issues.
- Involvement the creative and cultural life of the city
- Contribution to entrepreneurship and innovation in city and region
- Foster civic engagement and volunteering of staff and students

Impact? UK REF 2010

- The new imperative: “to deliver demonstrable benefits to the economy, society, public policy, culture or quality of life” (*UK REF consultation document*)
- Measuring ‘reach’ and ‘significance’
- by ‘impact statement’ to describe interaction with research users and case studies:
- Impact in fields like economic, social, public policy, environmental, cultural, quality of life

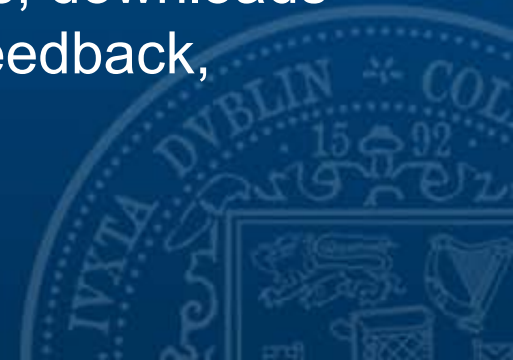
1. The value of Arts and Humanities
2. A changing and challenging environment
3. Research Evaluation
4. **Open Access**
5. Recommendations and Open Questions

Hope for the development of more comprehensive metrics with Open Access

- Self-archiving of (peer-reviewed) publications in institutional digital repositories
- Immediate availability increases access, dissemination, impact
- Significantly reduce impact times and citation cycles
- Online availability increases print sales
- Direct link between OA and rankings
- Universities and funders should mandate/incentivize Green OA
- Developments of web tools for measuring hits, downloads
- Increase scholarly exchange over the web: feedback, comments

OPEN ACCESS 2

Ireland

Irish examples

- TARA: Trinity Access Research Archive
 - Linked to RSS: CV with profile and publications
 - Export of research profile to Expertise Ireland portal
- IREL-Open: National Research portal
 - HEA-SFI funded, IUA managed, EI hosted
 - Harvested from university repositories
 - Includes all disciplines
 - Harvests data for citation analysis

Development of Cyberinfrastructure

- Investment in CI for humanities strategic priority
- Develop public and institutional policies that foster openness and access
- Promote cooperation between public and private sector (commercial data analysts, publishers)
- Encourage digital scholarship
- Develop and maintain open standards and robust tools
- Create extensive and reusable digital collections

1. The value of Arts and Humanities
2. A changing and challenging environment
3. Research Evaluation
4. Open Access
5. Recommendations and Open Questions

Recommendations

- Internal funding allocation mechanisms that do not structurally disadvantage the Humanities
- Research evaluation systems appropriate for A&H
- Institutional Open Access policies
- Research sabbaticals
- Train and incentivize research proposal and funding application writing
- Institutional support for researchers through research offices
- Incubation and knowledge transfer strategies for Cultural Industries
- Strategies for interaction between Humanities and the Sciences
- Links to creative and cultural environments in the City

A special responsibility?

- Arts and Humanities at the forefront of European Universities since their foundation
- Preservation of a wide range of subjects fundamental to comprehensive universities
- Strategic planning and ‘critical mass’ essential in the international competitive environment of today
- Growing role of strategic collaboration

Squaring the circle?

Can European universities today do both:

- Defend the intrinsic value of the Humanities
- *and*
demonstrate their key role in the formation of our knowledge societies
- Defend and facilitate long-term commitment to research themes and the ‘magisterial study’
- *and*
promote and enable new collaborative and interdisciplinary research areas in key fields of relevance and innovation?

TRINITY COLLEGE DUBLIN
COLÁISTE NA TRÍONÓIDE, BAILE ÁTHA CLIATH

THE
UNIVERSITY
OF DUBLIN

Thank you!

Agència
per a la Qualitat
del Sistema Universitari
de Catalunya

RESULTAT DE L'ESTUDI SOBRE EL PERFIL DE MÈRITS PER A L'ACREDITACIÓ DE PROFESSORAT LECTOR I AGREGAT

Esteve Arboix Codina

AQU Catalunya

Agència
per a la Qualitat
del Sistema Universitari
de Catalunya

www.aqu.cat

Resultat de l'estudi sobre el perfil de mèrits per a l'acreditació del professorat lector i agregat (Humanitats i Ciències Socials)

Esteve Arboix, cap de l'Àrea d'Avaluació del Professorat i Recerca

Universitat de Barcelona, 29 de gener de 2010

Índex

Presentació

Objectius de l'estudi

Metodologia

Resultats

- Publicacions (articles): Psicologia
- Editorials: Filologia
- Projectes de recerca: Educació

Conclusions preliminars

Presentació

- Què és:
 - Un estudi empíric per aportar informació sobre el perfil dels sol·licitants en el context català
 - Contribuir a aflorar els referents de qualitat existents
- Què NO és:
 - Elaboració d'un llistat de revistes propi d'AQU
 - Aplicació mimètica dels criteris d'altres disciplines als àmbits de CCSS i Humanitats

Objectius de l'estudi

A partir de la base empírica de l'AQU (4.800 CV acumulats des de 2003-08)

- Desenvolupar una base de dades per analitzar els CV dels sol·licitants (lectors i agregats) en CCSS i Humanitats.
- Analitzar les dimensions curriculars dels sol·licitants per figures i camps
- Elaborar perfils empírics dels candidats a l'acreditació (favorables i desfavorables), per figures i camps
- Valorar possibles canvis en el model de CV

Camps AQU considerats

Ciències Socials	Humanitats
Ciències Polítiques i Sociologia	Filologia
Comunicació i Documentació	Història i Art
Dret	Geografia
Economia i Empresa	Filosofia
Educació	
Psicologia	

Impacte esperat de l'estudi

Avaluadors:

- Major coneixement del context de l'avaluació
- Llistats generals (revistes)
- Construcció de referents conjunts

Avaluats:

- Major concreció /explicitació dels criteris d'avaluació

Agències d'avaluació:

- Millora mecanismes de reconeixement mutu

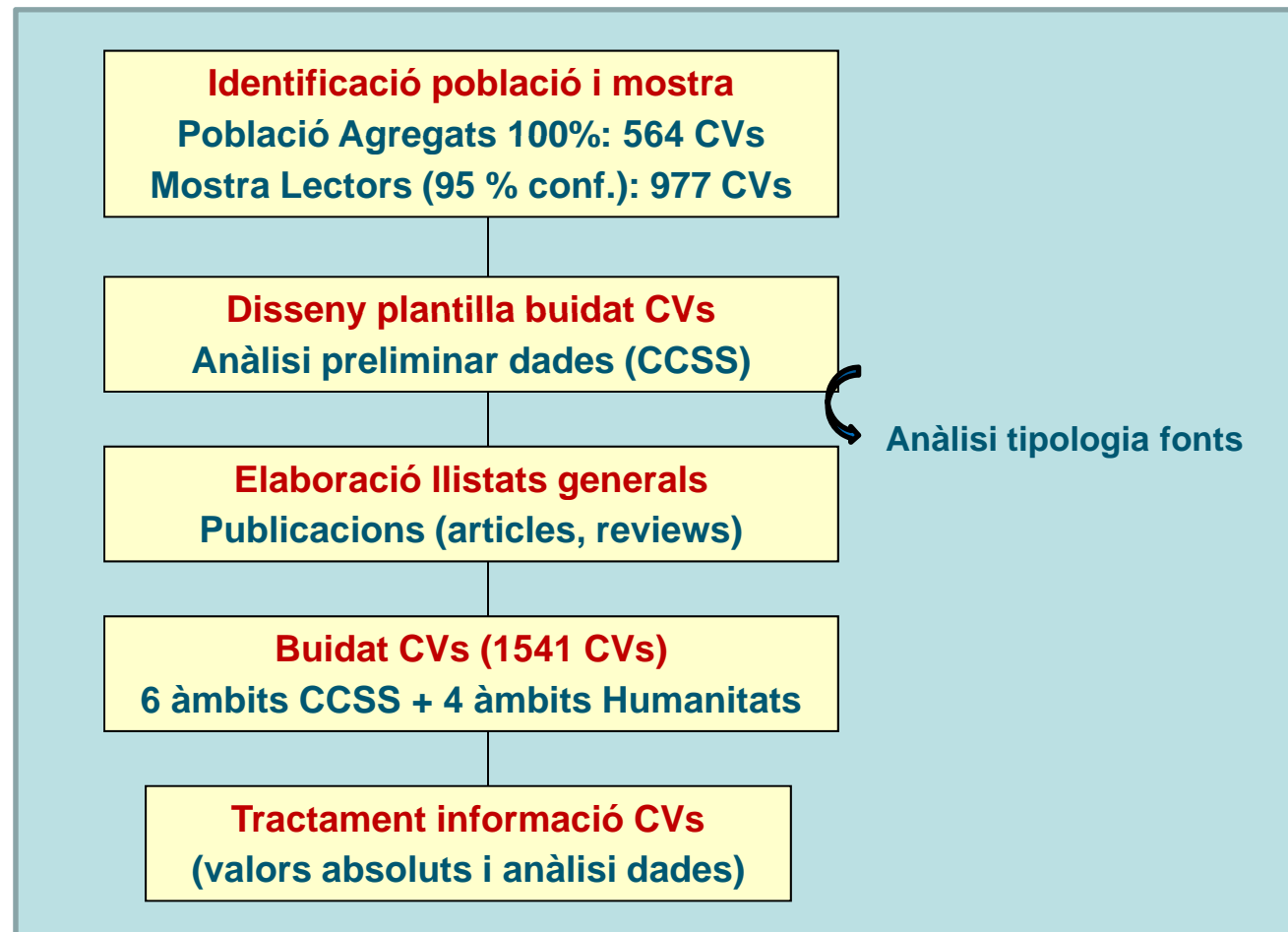
Altres Agents:

- Editorials (revistes i llibres)

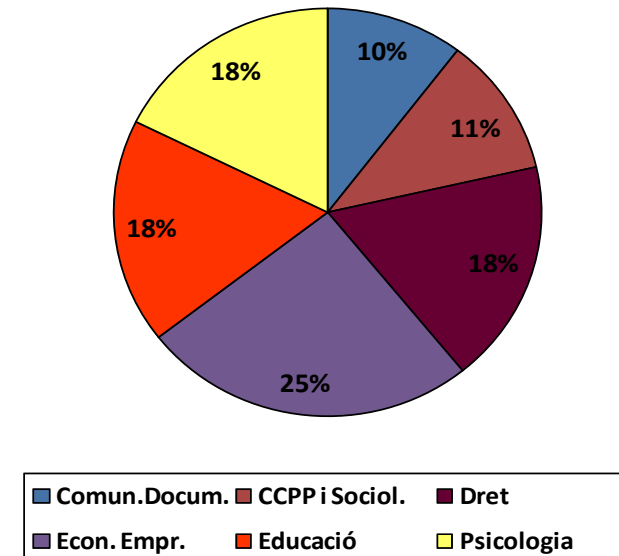
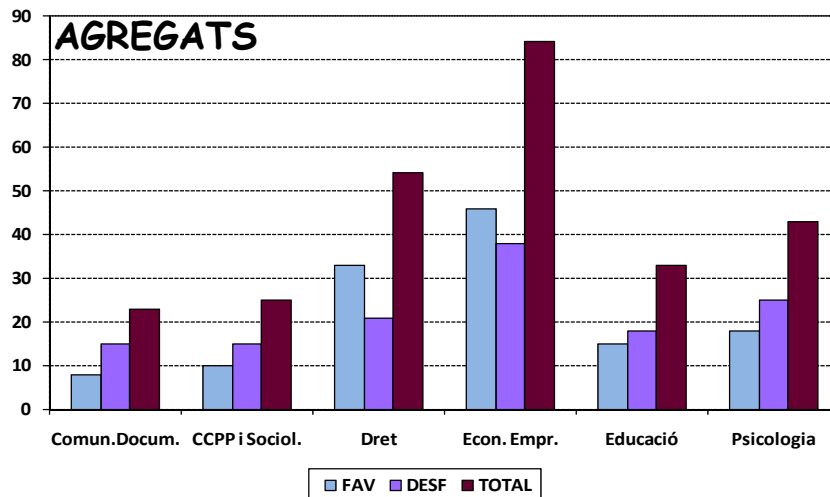
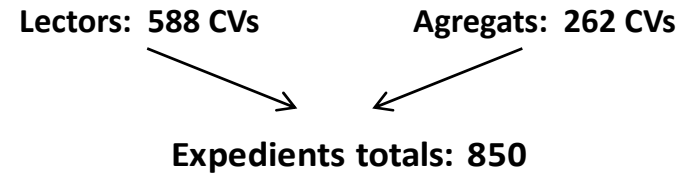
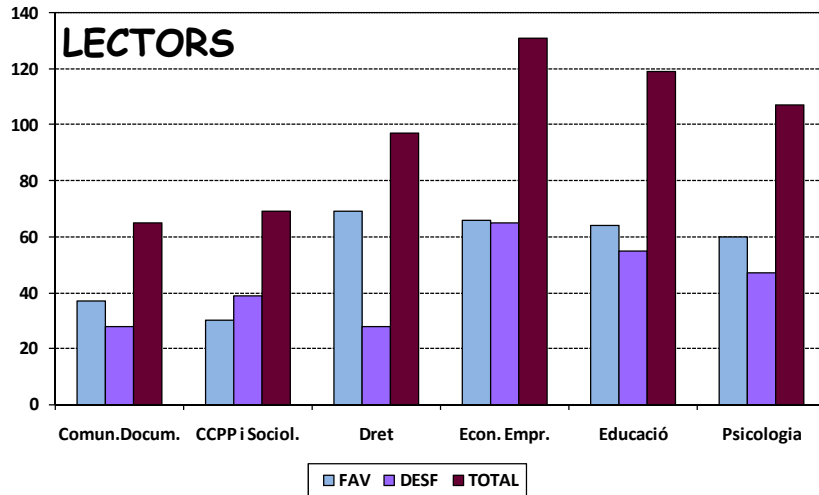
Metodologia

Abril 2009

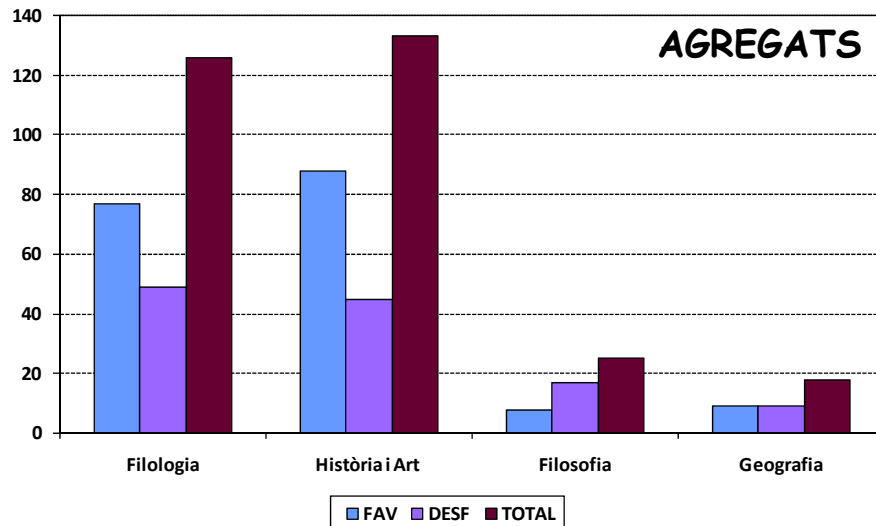
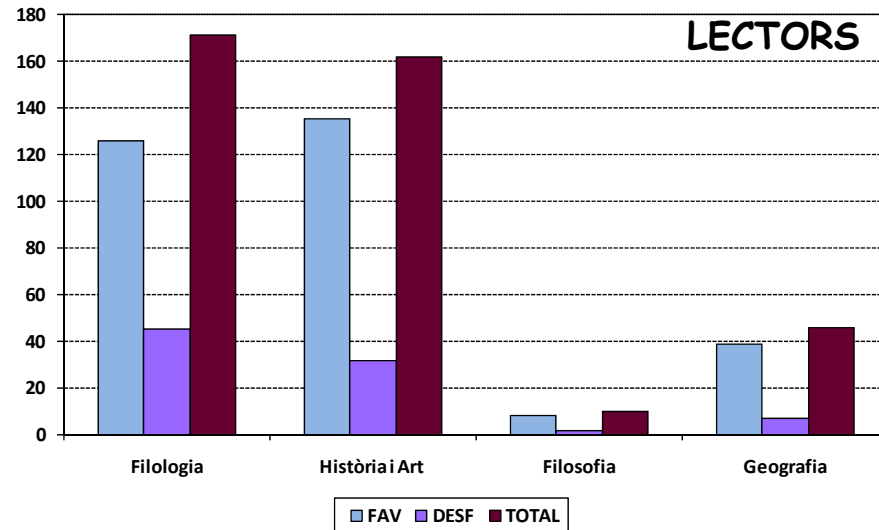
Gener 2010
(anàlisi de 3 àmbits)

Metodologia: Població (Agregats) i Mostra (Lectors) - CCSS

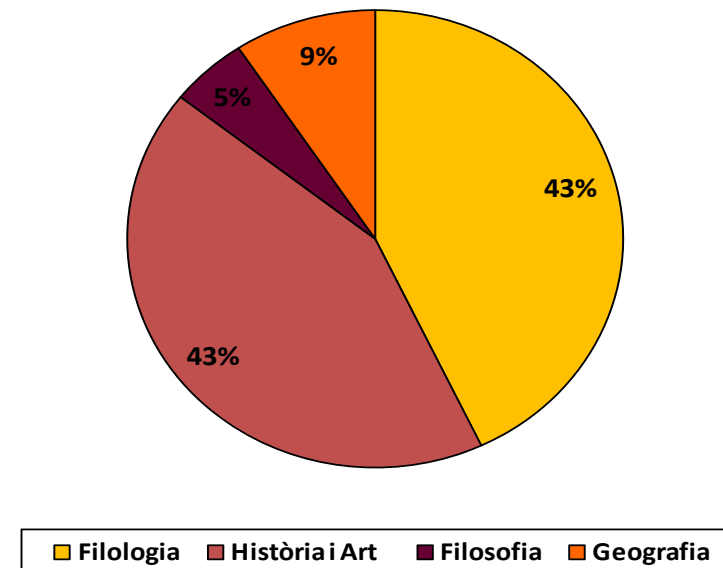
Metodologia: Població (Agregats) i Mostra (Lectors) - Humanitats

Lectors: 389 CVs Agregats: 302 CVs

↓ ↓

Expedients totals: 691 CVs

Metodologia: Elaboració llistats generals

Elaboració per cada camp AQU

Índexs bibliomètrics considerats

- ISI: quartils
- RESH: quartils
- IN-RECS: quartils
- CARHUS+: classif.A
- MIAR: > 8, 8-5, < 5
- i a més a Humanitats: ERIH (European Science Foundation): classif. A, B, C

Metodologia elaboració llistats generals: Humanitats

Camp AQU	MIAR	ISI	CARHUS plus+	IN-RECS	RESH	ERIH	Nº total revistes
Filologia	1 àmbit (2000)	1 àmbit (68)	1 àmbit (343)	---	1 àmbit (73)	3 àmbits (1633)	2856
Història i Art	4 àmbits (4495)	5 àmbits (122)	4 àmbits (419)	1 àmbit (38)	5 àmbits (158)	9 àmbits (2988)	5780
Geografia	1 àmbit (462)	4 àmbits (118)	1 àmbit (45)	1 àmbit (43)	2 àmbits (27)	---	551
Filosofia	1 àmbit (672)	2 àmbits (60)	1 àmbit (129)	---	1 àmbit (21)	2 àmbits (471)	897

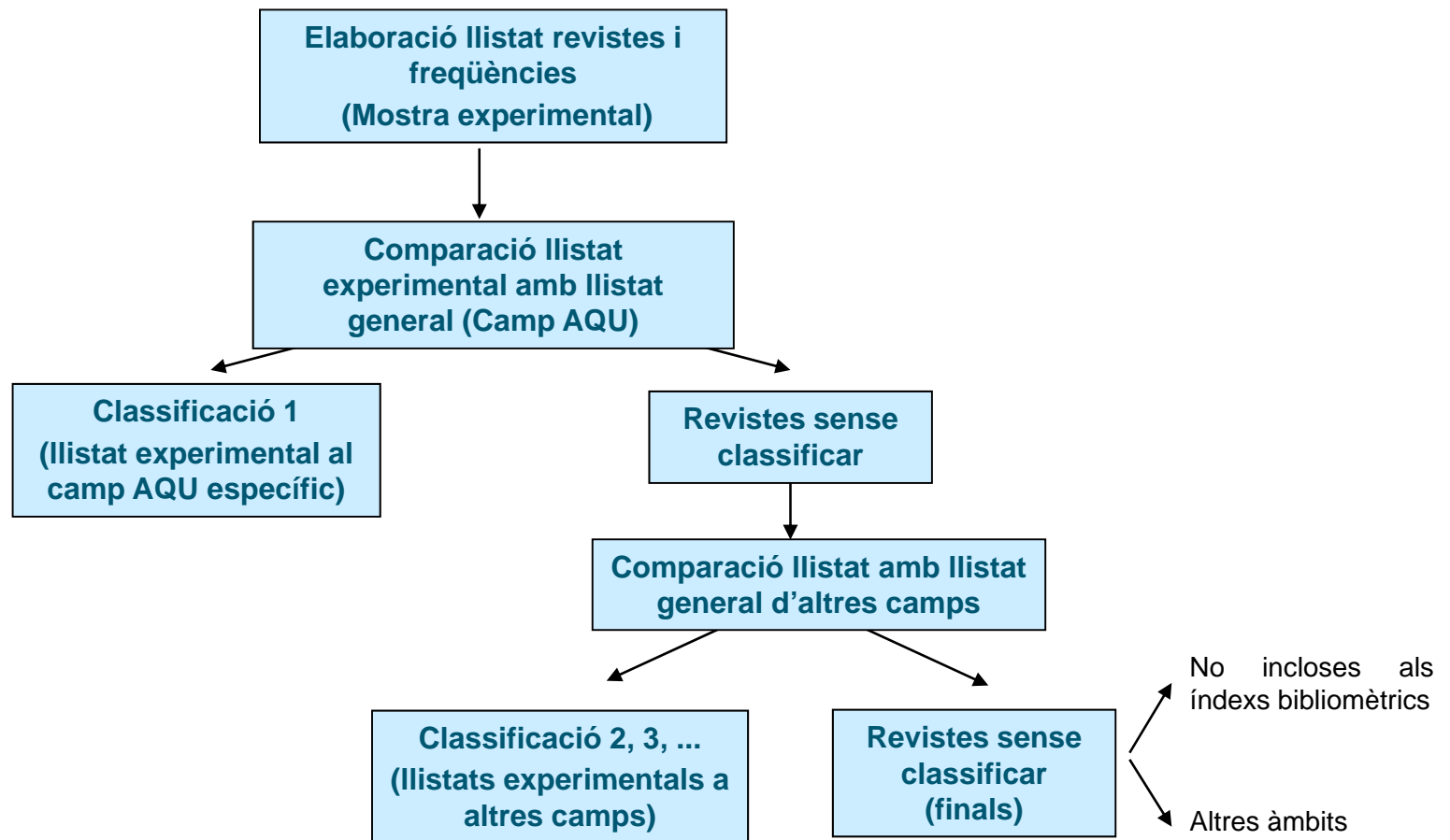
Metodologia elaboració llistats generals: Ciències Socials

Camp AQU	MIAR	ISI	CARHUS plus+	IN-RECS	RESH	Nº total revistes
CCPP i Sociol.	2 àmbits (2290)	15 àmbits (626)	1 àmbit (158)	2 àmbits (114)	2 àmbits (67)	2706
Comun. i Docum.	2 àmbits (1085)	2 àmbits (106)	1 àmbit (48)	2 àmbits (51)	1 àmbit (29)	1149
Dret	1 àmbit (1739)	6 àmbits (303)	1 àmbit (67)	---	1 àmbit (162)	1997
Econ. i Empr.	1 àmbit (2000)	10 àmbits (625)	1 àmbit (164)	1 àmbit (123)	---	2275
Educació	1 àmbit (1177)	6 àmbits (286)	1 àmbit (150)	1 àmbit (122)	1 àmbit (77)	1411
Psicologia	1 àmbit (1015)	18 àmbits (801)	1 àmbit (231)	1 àmbit (121)	2 àmbits (67)	1428 (+ 1335 ISI Medicina)

Metodologia: Elaboració llistats generals (exemple)

Camp AQU	MIAR	JCR	CARHUS plus+	IN-RECS	RESH	Nº total revistes
PSICOLOGIA	Psicologia (1015)	Gerontology (25) History of Soc.Sci.(21) Indust. Relations, labor (15) Psychiatry (86) Psychology, Applied (61) Psychology, Biological (14) Psychology, Clinical (88) Psycol. Development (56) Psychology, Educational (42) Psychol., Experimental (71) Psychol., Mathematical (11) Psys., Multidisciplin. (101) Psychol. Psychoanalysis (13) Psychology, Social (50) Rehabilitation (52) Social Sci, Biomedical (29) Social Sciences, mathem. methods (37) Women's Studies (29)	Psicologia (231)	Psicologia (121)	Psicologia (51) Psiquiatria (16)	1428

Metodologia: Anàlisi ubicació revistes

Metodologia: Buidat de CVs

- Dimensions analitzades (model de CV AQU)
 - Projectes de recerca: nombre/IP/Entitat finançadora
 - Contractes de recerca i transferència: nombre/IP/Entitat finançadora
 - Publicacions (articles i reviews): nombre, revistes, autor únic
 - Llibres i capítols llibre: nombre, editorials, autor únic
 - Altres publicacions (informes, dictàmens, altres): nombre, entitat que fa encàrrec, autor únic
 - Congressos: nombre, publicacions derivades
 - Estades de recerca: doctorals i post-doctorals
 - Direcció activitat investigadora: tipus

Metodologia: Anàlisi tipus d'editorials

Ed. Internacionals	Comissió Europea i països de la UE
	Països Latinoamericans
	USA, Canadà, NZ, Austràlia
	Altres
Editorials Estatals	Privats
	Públics
Editorials Catalanes	Privats
	Públics
Ed. Universitàries	Internacionals
	Nacionals
	Catalanes
Dubtoses	

Metodologia: Anàlisi tipus d'entitats finançadores (projectes)

Àmbit Públic	Internacional
	Estatat
	Català
	Altres CCAA
Àmbit Privat Català	Empreses
	Fundacions/Assoc.
	Universitats Privats
Àmbit Privat estatal i internacional	Empreses
	Fundacions/Assoc.
	Universitats privats
Dubtoses	

Metodologia: Tasques futures

PUBLICACIÓ INFORME

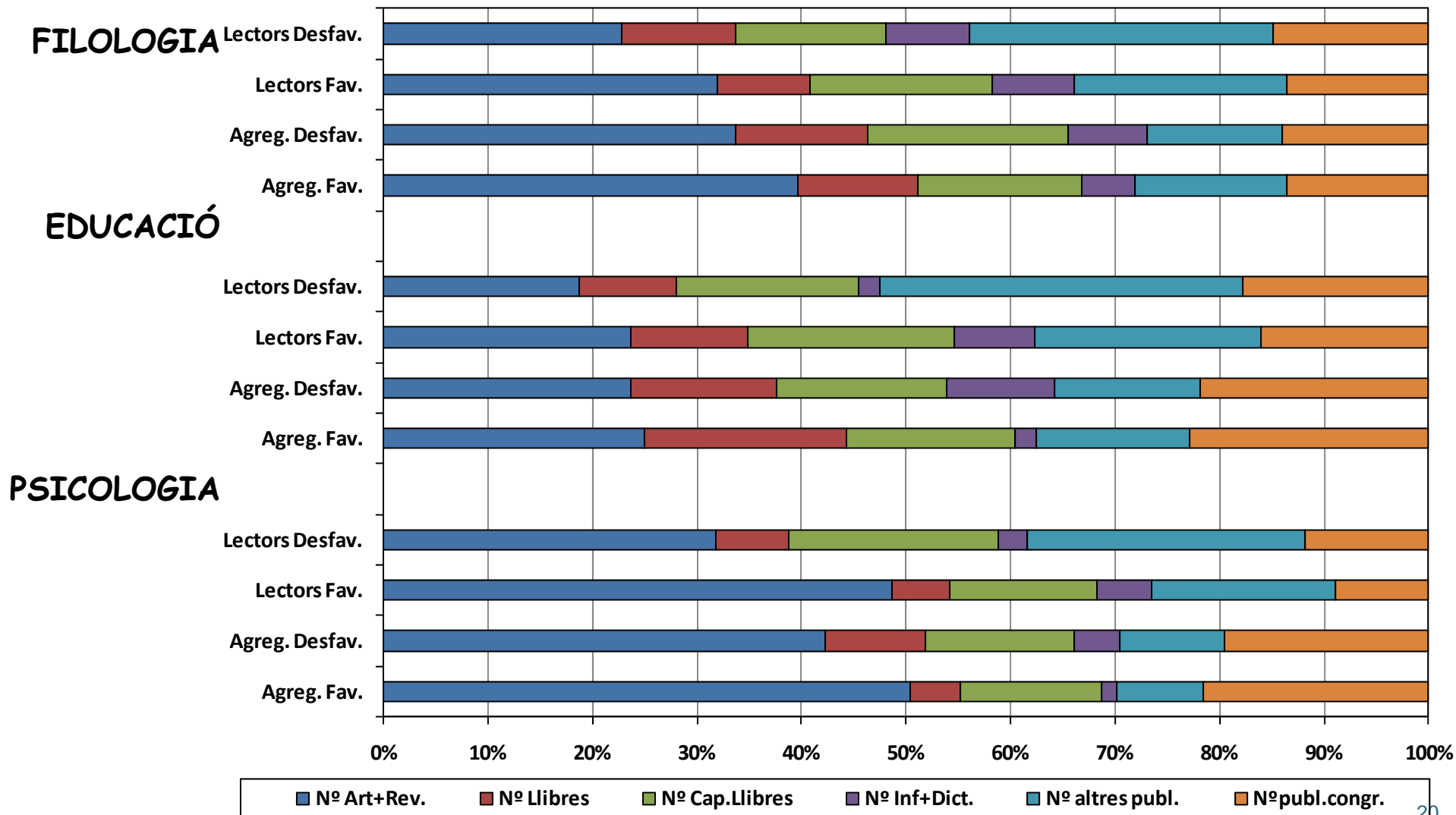
Agència
per a la Qualitat
del Sistema Universitari
de **Catalunya**

www.aqu.cat

La qualitat, garantia de millora.

RESULTATS

Anàlisi de les Publicacions: Outputs

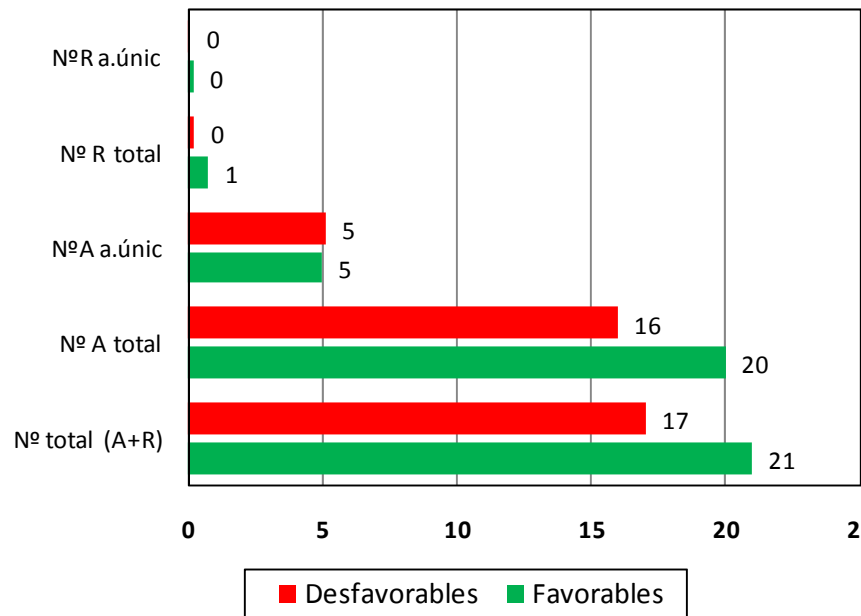

Resultats: Publicacions articles (Psicologia) (1)

MOSTRA ESTUDIADA	Agregats	Lectors	Mostra global
Nº CVs total	43	107	150
Nº revistes	397	367	585*
Nº articles (A+R)	803	785	1588

* Sense repeticions

Agregats (Mitjanes)

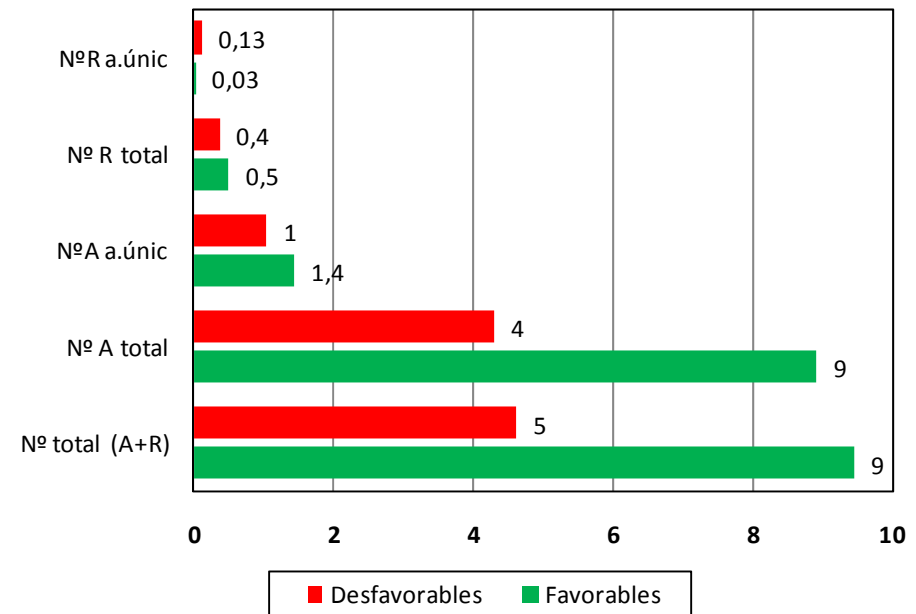
Favorables:

Nº total (A+R): 6 - 59

Desfavorables:

Nº total (A+R): 6 - 35

Lectors (Mitjanes)

Favorables:

Nº total (A+R): 1 - 35

Desfavorables:

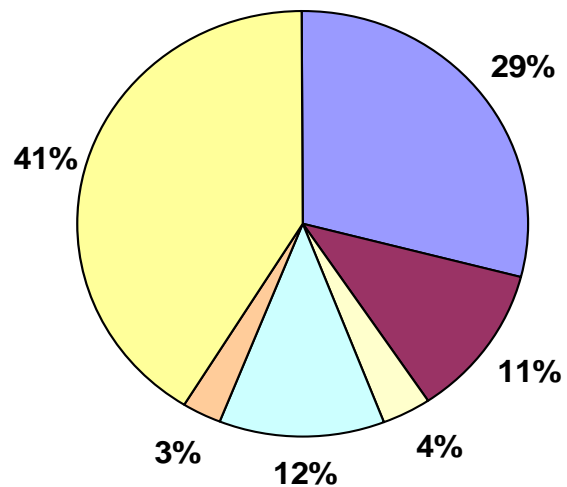
Nº total (A+R): 0 - 23

Resultats: Publicacions articles (Psicologia) (2)

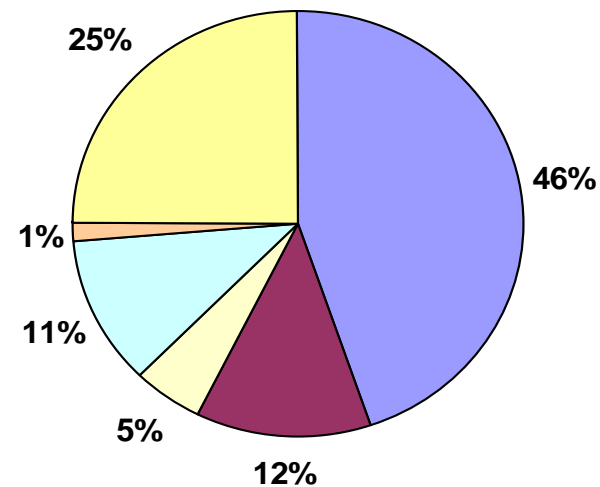
Mostra experimental: 585 revistes

Mostra experimental: 1588 articles

Ubicació Revistes

Ubicació Articles

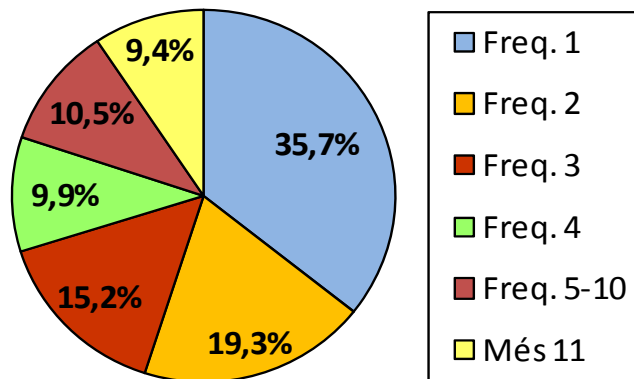
■ Psicologia	■ Educació
■ CCPP i Sociol.	■ Medicina
■ Proceedings Congr.	■ Sense classif.

■ Psicologia	■ Educació
■ CCPP i Sociol.	■ Medicina
■ Proceedings Congr.	■ Sense classif.

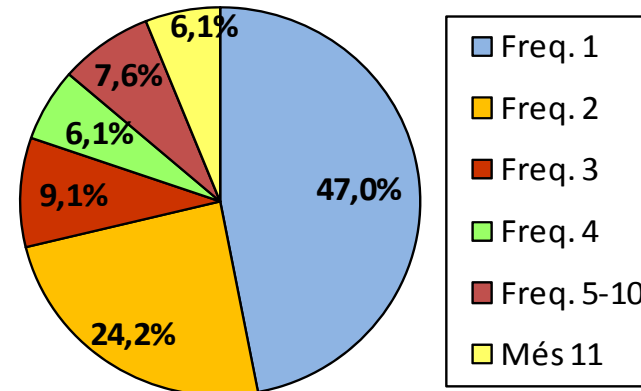
Resultats: Publicacions articles (Psicologia) (3)

Mostra :
585 rev.

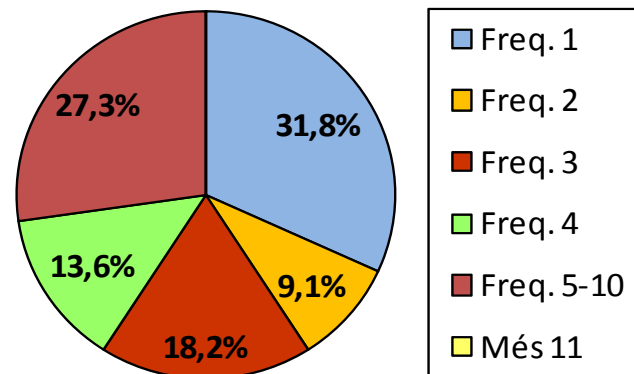
Llistat Psicologia 171 rev.

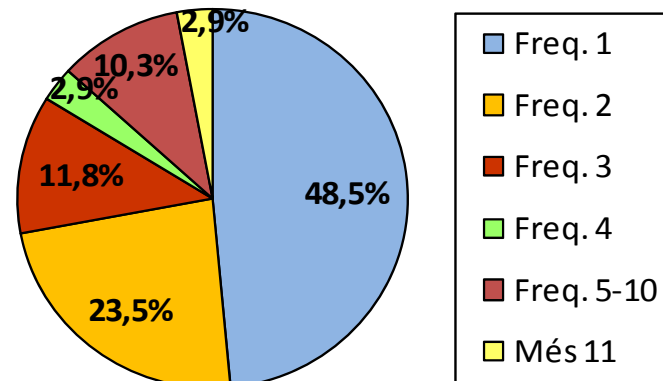
Llistat Educació 66 rev.

Llistat CCPP. i Soc. 22 rev.

Llistat Medicina 68 rev.

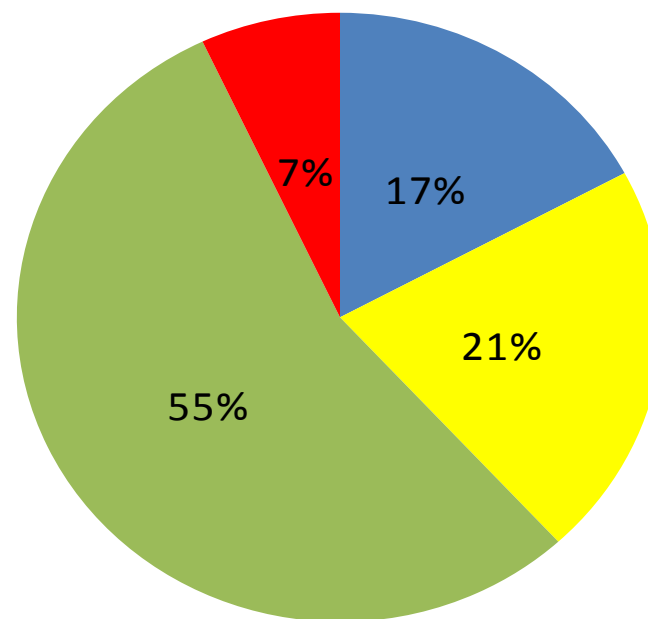

Sense classif. :
242 rev.

(0%)

Resultats: Editorials (Filologia) (1)

Mostra experimental: 2087 llibres i cap.

■ Ed. internacionals públics i privats

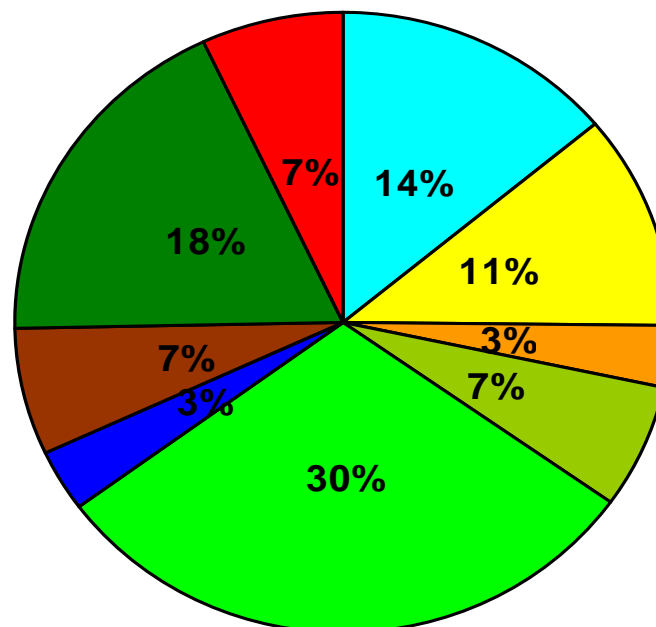
■ Ed. estatals públics i privats

■ Ed. catalanes públics i privats

■ Dubtoses i sense classificar

Resultats: Editorials (Filologia) (2)

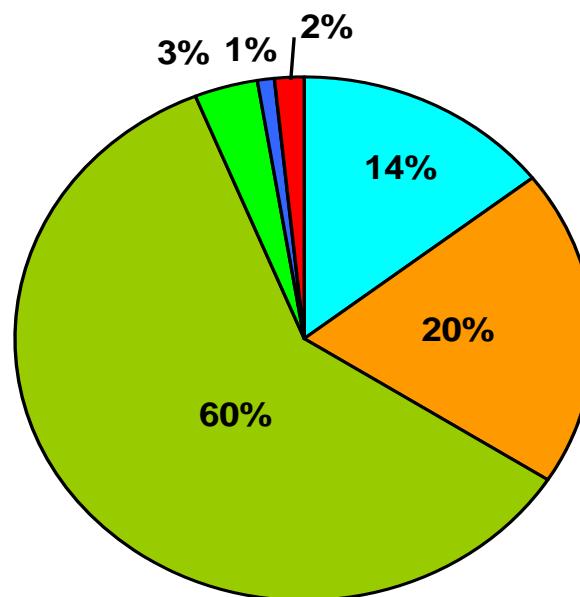
Mostra experimental: 2087 llibres i cap. llibres

■ Ed. internacionals públics i privats	■ Ed. estatals privats
■ Ed. estatals públics	■ Ed. catalanes públics
■ Ed. catalanes privats	■ Ed. universitàries internacionals
■ Ed. universitàries nacionals	■ Ed. universitàries catalanes
■ Dubtoses i sense classificar	

Resultats: Projectes de recerca (Educació)

Mostra experimental: 1271 projectes de recerca

■ Àmbit públic internacional	■ Àmbit públic estatal
■ Àmbit públic català	■ Àmbit privat català
■ Àmbit privat internacional i estatal	■ Dubtoses i Sense classificar

Conclusions preliminars

- Necessitat de reflexionar sobre criteris i estàndards per poder disposar d'un marc de referència més explícit
- Estructurar la informació en un model de CV predeterminat que permeti l'avaluació primària d'algunes aportacions
- Desenvolupar una sistemàtica d'acumulació empírica de dades que permeti l'ajust periòdic dels criteris
- Aprofitar aquesta informació per altres processos d'avaluació de la recerca

Agència
per a la Qualitat
del Sistema Universitari
de Catalunya

GRUPS DE RECERCA DE CATALUNYA D'HUMANITATS I CIÈNCIES SOCIALS: PROCÉS DE RECONeixEMENT I ESTAT ACTUAL

Victòria Miquel Martí

AGAUR

Grups de recerca de Catalunya: Procés de reconeixement i estat actual

Victòria Miquel i Martí
AGAUR

**Agència
de Gestió d'Ajuts
Universitaris
i de Recerca**

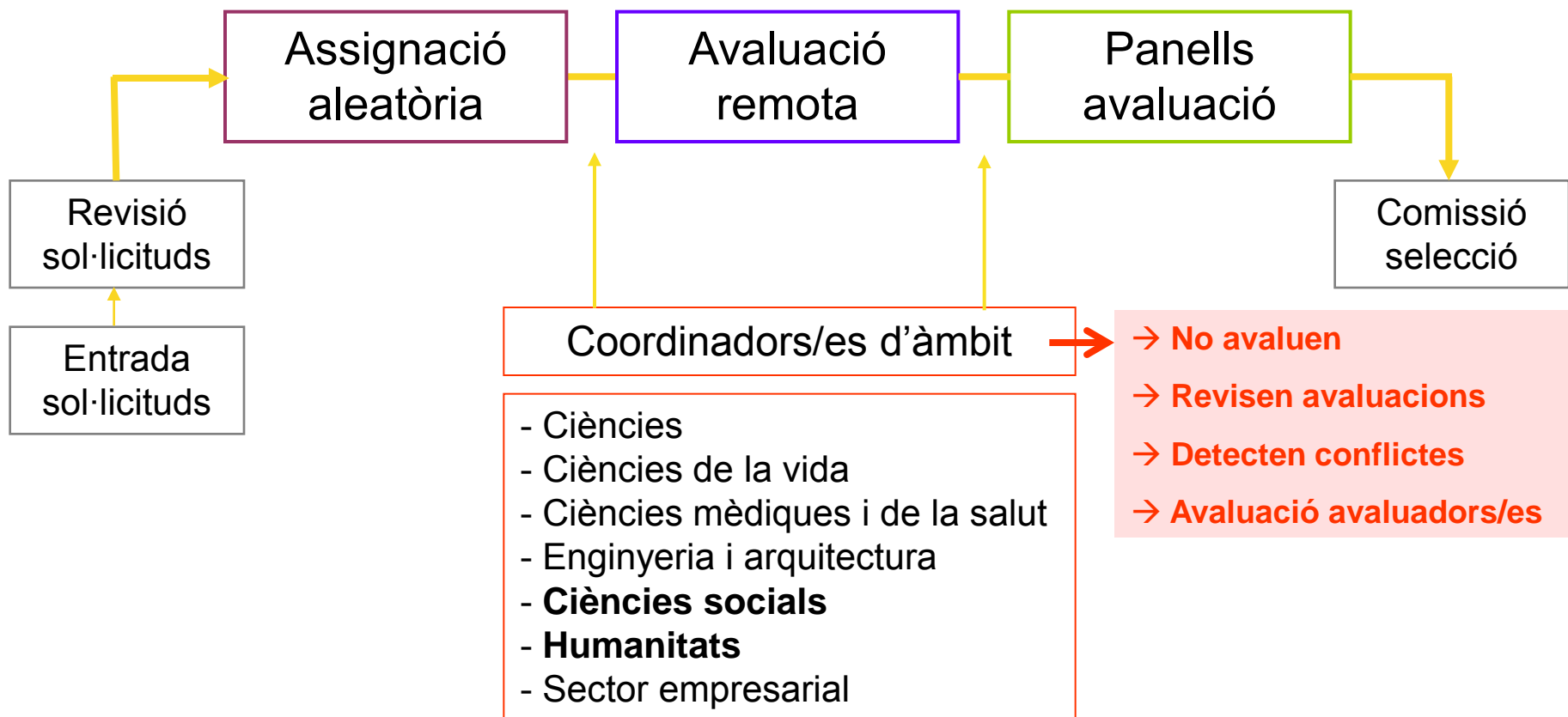
**Generalitat de Catalunya
Departament d'Innovació,
Universitats i Empresa**

Índex

- Sistema d'avaluació estandarditzat
- Avaluació dels grups de recerca de Catalunya
- Principals resultats

-
- **Sistema d'avaluació estandarditzat**
 - Avaluació dels grups de recerca de Catalunya
 - Principals resultats

Procediment estàndard d'avaluació

Assignació d'avaluadors/es

- Procediment informàtic **aleatori** “bombo”
 - Expedients i àrees de coneixement
 - Màxim 10 expedients
 - Prioritza els/les avaluadors/es més ben valorats/ades
 - Màxim equilibri de gènere
 - Principi de rotació
 - Tres assignacions per expedient
- Procediment manual complementari
- Es tenen en compte els conflictes explicitats
- Declaració de confidencialitat i no conflicte d'interès

Equip d'avaluadors/es

	Total avaluadors/es	Avaluadors/es participants	Avaluacions realitzades	Mitjana d'avaluacions
2004	1.342	567	3.207	5,66
2005	2.187	1.214	6.958	5,73
2006	2.368	1.239	7.988	6,45
2007	2.850	1.369	7.879	5,76
2008	3.710	1.260	8.342	6,62
2009	3.784*	1.914	14.699	7,68

*Només avaluadors/es en actiu

Criteris d'avaluació de les convocatòries

- Es defineixen tenint en compte l'objecte de cada convocatòria
- Es publiquen a cada convocatòria
- Les convocatòries a més llarg termini poden establir pautes d'actuació més concretes
- Qui avalua ha d'emplenar una fitxa que segueix els criteris publicats: s'han de puntuar i justificar
- Els criteris són genèrics per a tots els àmbits, i cada avaluador/a ha de tenir en compte les especificitats del seu àmbit i àrea

Avaluació de diferents convocatòries:

Suport a la
recerca

Carrera investigadora

FI, BP, TEM

Mobilitat

BE, PIV

Projectes recerca

ARAFI, PBR, ACOM, etc.

Altres ajuts

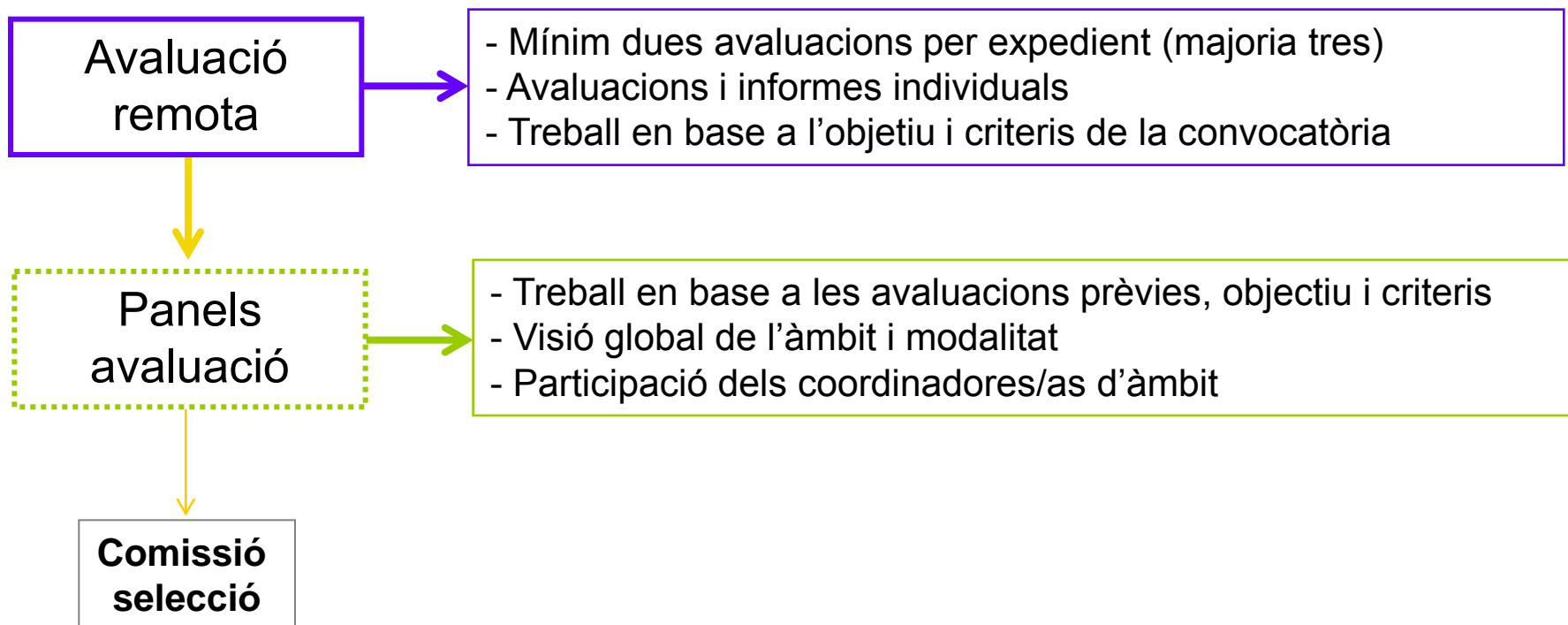
ARCS, PEIR, etc.

Grups de recerca

SGR

-
- Sistema d'avaluació estandarditzat
 - **Avaluació dels grups de recerca de Catalunya**
 - Principals resultats

Procés d'avaluació SGR 2009

Avaluadors/es participants SGR 2009

- Tots els avaluadors/es són externs al sistema científic de Catalunya

- Total avaluadors/es: 563
 - Humanitats: 104
 - Ciències socials: 100

Criteris d'avaluació (I)

- a) **Qualitat, innovació i coherència de la proposta** d'objectius i activitats per als propers cinc anys.
- b) **Nivell d'excel·lència de la producció científica i la productivitat en funció de la dimensió del grup.** Es tindran en compte les publicacions (articles, capítols de llibre, monografies), les ponències científiques o qualsevol altre indicador que sigui rellevant en cada un dels àmbits científics. La valoració de les publicacions en revistes es farà tenint en compte les llistes i els rànquings científics que hi ha per a cada àmbit científic. Per als àmbits d'humanitats i ciències socials es podran tenir en compte el llistat CARHUS entre d'altres.
- c) **Capacitat de formació de personal investigador del grup de recerca.** Es valoraran el nombre de becaris o becàries i contractats predoctorals i postdoctorals, tesis dirigides pels investigadors, tesis llegides pels membres del grup, postgraus, mestratges dirigits per investigadors o investigadores del grup o doctorats impulsats i vinculats a les línies de recerca del grup.
- d) **L'existència, la utilitat i l'impacte dels resultats de la recerca del grup.** Per als àmbits on sigui pertinent, es mesuraran les sol·licituds de patents i models d'utilitat i la seva obtenció (per als altres àmbits, no penalitzarà la seva absència

Criteris d'avaluació (II)

- e) Accions de transferència de coneixement** mitjançant contractes o convenis de recerca o de transferència de coneixement amb administracions públiques o empreses, vehiculats mitjançant les oficines de gestió de la recerca o equivalents de les universitats, instituts, centres de recerca, etc.
- f) L'obtenció de finançament, via convocatòries competitives**, estatals, europees o d'altra procedència per a projectes de recerca, i especialment el **lideratge dels projectes**.
- g) Composició, estructura, interdisciplinarietat i coherència del grup.** Es tindrà en compte l'equilibri de gènere en el si del grup de recerca i la presència d'un investigador o d'una investigadora júnior que actuï com a persona coordinadora en formació, que tingui delegades algunes atribucions de l'investigador o la investigadora coordinador del grup de recerca. Específicament en el cas dels GRE, es valorarà que la persona coordinadora del grup hagi realitzat una estada de recerca postdoctoral a l'estranger.
- h) Divulgació científica dels resultats.** Programa o accions de comunicació, difusió o didàctica de l'activitat de recerca del grup, tant les realitzades com les que es proposin pels propers anys

criteris transversals

- Especificitat de cada àmbit científic
- Modalitat (GRC – GRE)
- Dimensió del grup (nre. doctors/es)
- Internacionalització de les activitats

Convocatòria per al foment de l'activitat investigadora

Avaluació de l'activitat científica del grup, no dels currículums individuals

Valoració ex post: activitat desenvolupada durant els darrers anys

No s'avalua un projecte de recerca

-
- Sistema d'avaluació estandarditzat
 - Avaluació dels grups de recerca de Catalunya
 - **Principals resultats**

Sol·licituds presentades SGR 2009

Àmbit	Grups	%	Emergents	Consolidats	Singulars
Humanitats	220	14,49	51	156	13
Ciències Socials	238	15,75	94	131	13
Ciències	210	13,83	26	173	11
C. Mèdiques i salut	262	17,20	74	171	17
Enginyeria i arquitectura	252	16,60	46	198	8
Ciències de la vida I	105	6,92	13	90	2
Ciències de la vida II	231	15,22	56	159	16
TOTAL	1.518	100	360	1.078	80

Vida I: Agricultura, veterinària, ciències i tècniques de l'alimentació, ecologia i botànica, zoologia

Vida II: Biologia general, biologia molecular i bioquímica

Sol·licituds presentades SGR 2005

Àmbit	Grups	Increment 09		Emergents	Consolidats	Singulars
Humanitats	153	↑	44%	24	124	5
Ciències Socials	156	↑	53%	51	93	12
Ciències	183	↑	15%	15	158	10
C. Mèdiques i salut	156	↑	68%	23	119	14
Enginyeria i arquitectura	197	↑	28%	46	137	14
Ciències de la vida	246	↑	37%	25	206	15
TOTAL	1.091		39%	184	837	70

Dimensió dels grups: mitjanes membres i doctors/es

	Doctors/es	\bar{X}	Membres	\bar{X}
Humanitats	2.060	9,4	3.171	14,4
CCSS	1.496	8,2	2.947	12,4
Ciències	1.829	8,7	3.196	15,2
CMS	1.869	7,1	3.705	14,1
EiA	1.937	7,7	3.969	15,7
Vida I	975	9,3	1.777	16,9
Vida II	1.605	6,9	3.355	14,5
	12.221	8,1	22.120	14,6

Mitjana de publicacions 2005-2008 dels grups reconeguts (Humanitats)*

	Articles publicats a revistes indexades		Articles publicats a altres revistes		Llibres o monografies		Capítols de llibre	
	GRC	GRE	GRC	GRE	GRC	GRE	GRC	GRE
ANTROPOLOGIA	27	20	31	5	15	4	50	6
FILOLOGIA, LINGÜÍSTICA	28	15	22	22	13	8	44	33
FILOSOFIA	26	6	40	28	15	5	48	27
GEOGRAFIA	27	9	29	43	10	11	44	22
HISTÒRIA DE L'ART	7	48	17	46	8	15	50	38
HISTÒRIA MEDIEVAL	37	7	37	5	22	4	66	17
HISTÒRIA MOD. I CONTEMP.	32	11	33	7	29	8	85	36
PREHIST., HIST. ANTIGA I ARQUEOL.	30	16	35	13	13	3	64	15

*S'ha de tenir en compte que el nre. de doctors/es per grup pot variar considerablement i, per tant, les xifres referents a activitat científica

Mitjana de publicacions 2005-2008 dels grups reconeguts (Ciències socials)*

	Articles publicats a revistes indexades		Articles publicats a altres revistes		Llibres o monografies		Capítols de llibre	
	GRC	GRE	GRC	GRE	GRC	GRE	GRC	GRE
ECONOMIA	35	16	17	17	7	5	16	13
SOCIOLOGIA I POLÍTIQUES	28	30	23	14	14	13	32	17
DRET	32	20	32	24	17	10	58	30
COMUNICACIÓ I INFORMACIÓ	18	24	34	13	14	8	34	22
PEDAGOGIA I DIDÀCTIQUES	26	12	26	16	13	6	30	25

*S'ha de tenir en compte que el nre. de doctors/es per grup pot variar considerablement i, per tant, les xifres referents a activitat científica

Mitjana de projectes/convenis 2005-2008 dels grups reconeguts (Humanitats)*

	Direcció de projectes RD		Participació en projectes internacionals		Convenis o contractes administr.		Convenis o contractes empreses	
	GRC	GRE	GRC	GRE	GRC	GRE	GRC	GRE
ANTROPOLOGIA	6	2	2	1	3	0	2	0
FILOLOGIA, LINGÜÍSTICA	6	4	1	2	1	1	1	0,3
FILOSOFIA	6	1	1	1	4	2	0,5	0,5
GEOGRAFIA	10	4	7	0	16	9	3	0,3
HISTÒRIA DE L'ART	4	3	1	1	6	2	12	0
HISTÒRIA MEDIEVAL	12	2	2	0	6	11	2	0
HISTÒRIA MOD. I CONTEMP.	6	3	1	1	2	4	0,5	0
PREHIST., HIST. ANTIGA I ARQUEOL.	16	4	7	1	9	5	3	0,8

*S'ha de tenir en compte que el nre. de doctors/es per grup pot variar considerablement i, per tant, les xifres referents a activitat científica

Mitjana de projectes/convenis 2005-2008 dels grups reconeguts (Ciències socials)*

	Direcció de projectes RD		Participació en projectes internacionals		Convenis o contractes administr.		Convenis o contractes empreses	
	GRC	GRE	GRC	GRE	GRC	GRE	GRC	GRE
ECONOMIA	6	2	2	1	6	5	2	2
SOCIOLOGIA I POLÍTIQUES	7	4	3	0	11	3	3	0
DRET	7	2	3	1	6	4	1	1
COMUNICACIÓ I INFORMACIÓ	5	5	2	2	5	5	3	3
PEDAGOGIA I DIDÀCTIQUES	10	4	2	2	6	4	2	0

*S'ha de tenir en compte que el nre. de doctors/es per grup pot variar considerablement i, per tant, les xifres referents a activitat científica

Resum dels resultats per àmbits

	Finançats			
				219
				237
				210
				261
				252
				105
				230
	820	477		

Resultats (àrees amb més grups)

ÀREA	P	R	%	F	D
Filologia catalana	18	18	100	16	0
Lingüística general	17	15	88	8	2
Traducció i interpretació	14	10	71	5	4
Filosofia	8	6	75	2	2
Prehistòria	10	9	90	7	1
Història contemporània	11	10	91	6	1
Didàctica i organització escolar	12	8	67	3	4
Didàctica de la lleng. i la lit.	10	8	80	5	2
Dret civil	11	8	73	6	3
Economia aplicada	25	19	76	15	6
Sociologia	18	14	78	7	4

P = presentats
R = reconeguts dels P
F = finançats dels R
D = denegats dels P

www.gencat.cat/agaur

**Agència
de Gestió d'Ajuts
Universitaris
i de Recerca**

Generalitat de Catalunya
**Departament d'Innovació,
Universitats i Empresa**